

การพัฒนารายการวัดทักษะการสอน เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สารนิพนธ์
ของ
ปานสิริ เสาวดิ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกเทคโนโลยีการศึกษา

มกราคม 2544

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกเทคโนโลยีการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกษม บุญส่ง)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญยฤทธิ์ คงคาเพชร)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกษม บุญส่ง)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญยฤทธิ์ คงคาเพชร)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์อติศรา เจริญวานิช)

ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษาอนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกเทคโนโลยีการศึกษา ของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....หัวหน้าภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวณีย์ ลิกขามันต์)

วันที่ 17 เดือน มกราคม พ.ศ. ๒544

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือจาก ผศ.เกษม บุญส่ง และ ผศ.บุญยฤทธิ์ คงคาพิชร์ ซึ่งเป็นประธานและกรรมการควบคุมการทำสารนิพนธ์ ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ อ.อติศรา เจริญวานิช ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบปากเปล่า เพิ่มเติม และผศ.จิราภรณ์ บุญส่ง ที่กรุณาให้คำแนะนำในด้านข้อมูลทางสถิติด้วยความเต็มใจ

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่ได้ ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทั้งวิชาพื้นฐาน และวิชาเอก

คุณค่าและประโยชน์ของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาแด่พระคุณ คุณพ่อ – คุณแม่ ผู้ให้กำเนิดและผู้ให้กำลังใจตลอดมา

ปานสิริ เสาวดี

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	2
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิดิทัศน์การสอน	7
ความหมายของวิดิทัศน์	7
คุณค่าของวิดิทัศน์การสอน	8
ประเภทและรูปแบบของรายการวิดิทัศน์การสอน	11
การผลิตรายการวิดิทัศน์การสอน	14
การใช้วิดิทัศน์การสอน	19
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิดิทัศน์การสอน	21
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย	23
ความหมายและความสำคัญของประชาธิปไตย	23
ประชาธิปไตยในลักษณะที่เป็นวิถีชีวิต	24
พฤติกรรมประชาธิปไตย	25
แนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย	27
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนาการศึกษา	29
หลักการวิจัยและพัฒนาการศึกษา	29
การวิจัยและพัฒนาการศึกษา	30
ขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนาการศึกษา	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนาการศึกษา	33

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	35
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	35
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	35
การสร้างรายการวิดิทัศน์การสอน	36
การดำเนินการทดลอง	39
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	40
4 ผลการดำเนินการศึกษาค้นคว้า	41
การประเมินคุณภาพรายการวิดิทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา	42
การประเมินคุณภาพรายการวิดิทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ	43
ประสิทธิภาพของรายการวิดิทัศน์การสอนเรื่องการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตย	44
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	46
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	46
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	46
การดำเนินการทดลอง	47
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	47
อภิปรายผล	48
ข้อเสนอแนะ	49
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย	49
บรรณานุกรม	50
ภาคผนวก	57
ภาคผนวก ก ตารางวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	58
ภาคผนวก ข ตารางแสดงแนวโน้มประสิทธิภาพของรายการวิดิทัศน์การสอน เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย	61

บทที่	หน้า
ภาคผนวก ค ตัวอย่างบทวิเคราะห์การสอน	63
ภาคผนวก ง แบบประเมินคุณภาพรายการวิเคราะห์	70
ภาคผนวก จ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	73
ภาคผนวก ฉ รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	80
ประวัติย่อผู้วิจัย	82

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มาตั้งแต่พุทธศักราช 2475 จนถึงปัจจุบัน แนวความคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ประชาชนได้รับการพิจารณาจากผู้รับผิดชอบว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญตลอดมา เพราะเนื่องจากจะเป็นไปตามหลักการของการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองแล้ว ยังเป็นการฝึกฝนให้ประชาชนได้เข้าใจในระบอบประชาธิปไตยยิ่งขึ้น การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ยึดประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน มีหน้าที่ต่อสังคมเช่นเดียวกัน และเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครองเหมือนกัน ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยจึงต้องเคารพสิทธิของคนส่วนใหญ่ และในขณะเดียวกันก็ต้องไม่ละเลยสิทธิของคนส่วนน้อยในสังคม แต่สังคมของไทยก็ยังคงเป็นสังคมที่รวมความสำคัญไว้ที่ส่วนกลาง ซึ่งทำให้อำนาจการตัดสินใจต่าง ๆ มักอยู่ในส่วนกลางแทบทั้งหมด ลักษณะที่ปรากฏในสังคมไทยที่ขัดแย้งกับอุดมการณ์ทางประชาธิปไตย ได้แก่

1. การทำงานเป็นหมู่คณะยังไม่เข้มแข็ง
2. การร่วมมือและประสานงานมีน้อย
3. มักทำงานเพื่อประโยชน์ของตนและพรรคพวกมากกว่าเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม
4. ขาดความรับผิดชอบ
5. ชีตตัวบุคคลมากกว่าหลักการ (หน่วยงานนิเทศก์ สำนักการศึกษา

กรุงเทพมหานคร 2533 : 117)

ประเวศ วะสี (2535 : 3) ระบุว่า สังคมไทยเรียนรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยน้อยมาก เพราะลักษณะสมองของคนไทยสนใจแต่เรื่องรูปแบบมากกว่าเนื้อหาสาระ ลักษณะดังกล่าวเป็นเพราะผู้นำยุคก่อนบิดเบือนเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของประชาธิปไตย ใช้รูปแบบประชาธิปไตยล้าจวนอำนาจและผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง ดังนั้นการเมืองไทยจึงวนเวียนอยู่กับวงจรอุปาทัวทางการเมือง โดยถูกทำให้รู้ว่าประเทศไทยจะต้องปกครองด้วยรูปแบบประชาธิปไตยแบบไทย ๆ ชนิดทำตามผู้ใหญ่ม้ามัดใจผู้นำเท่านั้น

นอกจากนั้นในส่วนองประชาชนเองก็ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ มีค่านิยม และทัศนคติที่ขัดต่อการพัฒนาประชาธิปไตย โดยคนส่วนใหญ่เข้าใจว่าประชาธิปไตยคือความต้องการของคนส่วนใหญ่ บางคนเข้าใจว่าประชาธิปไตย คือ ทุกคนมีเสรีภาพที่จะทำอะไรก็ได้โดยไม่มีขอบเขต ฯลฯ ความคิดที่ต่างกันอย่างนี้เองทำให้พฤติกรรมเกี่ยวกับประชาธิปไตยออกมาในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป (ชัยยงค์ ชูวรรตน์. 2532 : 1) กระทรวงมหาดไทยจึงได้จัดทำโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน และโครงการเผยแพร่ประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน (ผปม.) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมีจิตสำนึกทางการเมืองที่ถูกต้อง ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่เห็นแก่อามิสสินจ้างหรือตกอยู่ใต้อิทธิพลของผู้ใดและให้นำหลักการประชาธิปไตยมาใช้ในชีวิตประจำวัน แต่การซื้อขายเสียงก็ยังมิให้ได้ยินอยู่เสมอ (ชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี. 2535 : 5) ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความล้มเหลวในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

การศึกษาเรื่องประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับคนไทยทุกคน การที่จะทำให้บุคคลมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของประชาธิปไตยนั้นจะต้องเกิดจากการเรียนรู้และการปฏิบัติ การเริ่มต้นของการเรียนรู้รวมทั้งการฝึกฝนจึงควรเริ่มต้นตั้งแต่วัยเด็ก เพราะเป็นวัยที่มีความบริสุทธิ์สามารถซึมซาบสิ่งที่ได้รับการสั่งสอนและอบรมได้โดยง่าย นักเรียนในระดับประถมศึกษาจึงเป็นกลุ่มที่เหมาะสมที่สุดในการที่จะปลูกฝังวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย (ปรีชา นิพนธ์พิทยา. 2528 : 28 – 29) ซึ่งสอดคล้องกับวิท (Vit. 1963 : 16) ที่กล่าวว่ารากฐานประชาธิปไตยที่แท้จริงเกิดจากระบบโรงเรียน เพราะโรงเรียนมีอิทธิพลต่อการสร้างบุคลิกภาพและค่านิยมต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยโดยแถลงไว้ต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2535 ไว้ว่า

“ จะส่งเสริมและปลูกฝังความรู้ความเข้าใจ และการดำเนินชีวิต ตามระบบสังคมประชาธิปไตยให้แก่พลเมืองของประเทศอย่างแท้จริง โดยเฉพาะเยาวชนของชาติซึ่งเป็นเด็กนักเรียน นักศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมตามหลักสูตร เสริมสร้างความรู้สึกรักชาติ ปลูกฝังลักษณะนิสัย และการประพฤติปฏิบัติให้เกิดความซาบซึ้งและรู้จักคุณค่าของระบบประชาธิปไตย .. ”

(กระทรวงศึกษาธิการ. 2538 : คำปรารภ)

ดังนั้นเพื่อการปลูกฝังเยาวชนของชาติ ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดเนื้อหา เรื่อง การปกครองระบอบประชาธิปไตยไว้ในหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ทั้งนี้เพื่อบ่มบ่มการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กในระดับประถมศึกษา ได้เรียนรู้เรื่องประชาธิปไตย และส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งมีเจตคติที่ดีต่อระบอบประชาธิปไตย จนสามารถนำวิธีการประชาธิปไตยไปใช้ในชีวิตประจำวัน ในครอบครัว และในสังคมได้ในที่สุด (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. 2533 : 119)

ในการเรียนการสอนนั้นถ้าผู้สอนได้นำสื่อการสอนมาใช้ประกอบ ย่อมจะทำให้การเรียนการสอนมีความหมายมากยิ่งขึ้น เนื่องด้วยสื่อการสอนจะช่วยจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนได้ใกล้เคียงกับความจริงและช่วยเพิ่มพูนความเข้าใจในสิ่งที่เรียนไปแล้ว เพราะสื่อการสอนคือตัวกลางที่จะนำสารไปยังผู้รับได้ถูกต้องและรวดเร็วที่สุด ชม ภูมิภาค (2523 : 5) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของสื่อที่ก่อให้เกิดผลดีแก่การสอนและการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. มีคุณสมบัติในการจับยึดประสบการณ์กิจกรรมต่างๆ เอาไว้ เพื่อการสังเกต การศึกษาพิจารณาได้เท่าที่ความต้องการจะศึกษา
2. มีคุณสมบัติในด้านการจัดแจง จัดการและปรุงแต่งได้อย่างกว้างขวาง ทำให้สามารถแปลงเหตุการณ์ต่างๆ ได้ เช่น เทคนิคของภาพยนตร์และโทรทัศน์
3. มีคุณสมบัติในด้านการขยาย การแจกจ่ายเป็นหลายๆ ฉบับ เช่นการทำซ้ำ หรือในสื่ออันเดียวก็ใช้ได้หลายครั้ง รวมทั้งสามารถเข้าถึงคนจำนวนมากได้

วิดิทัศน์ เป็นสื่อการสอนที่มีคุณสมบัติครบทั้ง 3 ประการ เนื่องจากเป็นสื่อที่สามารถให้ความรู้ได้ทุกรูปแบบ ตั้งแต่ความรู้ง่ายๆ ไปจนถึงกระบวนการที่ซับซ้อน เป็นเครื่องมือที่สอนได้เหมือนกับการสอนของครูโดยตรง (พินิต วัฒน. 2520 : 11) ช่วยแก้ปัญหาครูไม่มีทักษะการสอนที่ดี ขาดความรู้ที่เหมาะสม นักเรียนมีจำนวนมากเกินไป รวมทั้งนักเรียนมีความสามารถที่แตกต่างกัน ตลอดจนสามารถจัดอุปสรรคด้านเวลาและระยะทางออกไปได้ (วสันต์ อดิศักดิ์. 2533 : 13-14) วิดิทัศน์เป็นสื่อที่ผู้เรียนสามารถเห็นได้ทั้งภาพที่มีการเคลื่อนไหวและเสียง รวมทั้งสามารถดูได้ในห้องที่มีสภาพแสงตามปกติ (ไพโรจน์ วรรณมล. 2539 : 2) เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงผู้ชมได้อย่างกว้างขวางและมีความนิยมนับอย่างแพร่หลาย (ภูษิต อานมณี. 2541 : 3) อีกทั้งความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในปัจจุบันมีส่วนทำให้การผลิตรายการวิดิทัศน์ที่มีประสิทธิภาพ ราคาถูก สะดวกต่อการนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่างๆ ได้อย่างมากมาย (ไพศาล ช่วยชูหนู. 2528 : 3) นอกจากนั้นยังสามารถนำเอารายการวิดิทัศน์ที่บันทึกไว้นั้นมาเสนอได้ทุกเวลา คุณภาพก็ไม่แตกต่างจากรายการสดมากนัก ทั้งยังสามารถลบ

และอัดใหม่ได้ตามต้องการ (เกติณี โชติกเสถียร. 2523 : 108) เนื่องจากคนเราสามารถรับรู้สิ่งต่าง ๆ จากการได้เห็น ร้อยละ 75 การได้ยิน ร้อยละ 13 การสัมผัส ร้อยละ 6 การได้กลิ่น ร้อยละ 3 และจากการชิมรส ร้อยละ 3 (Dale. 1956 : 230) จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้จากวิทัศน์เป็นการรับรู้จากการได้เห็นและการได้ยินซึ่งคิดเป็น ร้อยละ 88 ของประสาทการรับรู้ของมนุษย์ ดังนั้นสื่อวิทัศน์จึงเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้ในการสอน

จากประโยชน์และคุณค่าของวิทัศน์ที่มีต่อการเรียนการสอนดังกล่าว รวมทั้งจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ที่ได้มุ่งเน้นให้นักเรียนในระดับประถมศึกษาได้เรียนรู้และเกิดความเข้าใจ รวมทั้งมีเจตคติที่ดีต่อระบอบประชาธิปไตยจนสามารถนำวิธีการประชาธิปไตยไปใช้ในชีวิตประจำวัน ในครอบครัว และในสังคม ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ถ้าสามารถเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยนำมาพัฒนาเป็นรายการวิทัศน์การสอนที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน จะช่วยวางรากฐานให้เยาวชนได้เกิดการเรียนรู้และปลูกฝังวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย อีกทั้งยังแก้ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตยได้ ในระดับหนึ่ง

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อพัฒนารายการวิทัศน์การสอน เรื่อง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ได้รายการวิทัศน์การสอน เรื่อง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน
2. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารายการวิทัศน์ในเรื่องอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร
ประชากรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนวัดกำแพง เขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 182 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนวัดกำแพง เขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 125 คน ที่ได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)

3. เนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยได้แบ่งเนื้อหาการสอนเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ลักษณะการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ตอนที่ 2 หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รายการวิดิทัศน์การสอน หมายถึง รายการวิดิทัศน์การสอนแบบสารคดีซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นอย่างมีระบบตามขั้นตอนของการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน โดยบันทึกลงบนเทปบันทึกภาพระบบ PAL แบบ VHS ที่เสนอภาพและเสียงประกอบตั้งแต่ต้นจนจบ

2. ประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของรายการวิดิทัศน์การสอน หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนซึ่งเรียนเนื้อหาจากรายการวิดิทัศน์การสอน มีผลการเรียนรู้ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 โดยที่

90 ตัวแรก คือ ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนรู้ของนักเรียน ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน

90 ตัวหลัง คือ ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนรู้ของนักเรียน ที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้หลังจากจบบทเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีทัศน์การสอน
 - 1.1 ความหมายของวิธีทัศน์
 - 1.2 คุณค่าของวิธีทัศน์การสอน
 - 1.3 ประเภทและรูปแบบของรายการวิธีทัศน์การสอน
 - 1.4 การผลิตรายการวิธีทัศน์การสอน
 - 1.5 การใช้วิธีทัศน์การสอน
 - 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีทัศน์การสอน
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย
 - 2.1 ความหมายและความสำคัญของประชาธิปไตย
 - 2.2 ประชาธิปไตยในลักษณะที่เป็นวิถีชีวิต
 - 2.3 พฤติกรรมประชาธิปไตย
 - 2.4 แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย
 - 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนาการศึกษา
 - 3.1 หลักการวิจัยและพัฒนาการศึกษา
 - 3.2 การวิจัยและพัฒนาการศึกษา
 - 3.3 ขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนาการศึกษา
 - 3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนาการศึกษา

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิดิทัศน์การสอน

1.1 ความหมายของวิดิทัศน์

ปัจจุบันวิดิทัศน์เป็นสื่อการสอนที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในวงการศึกษา โดยรายการวิดิทัศน์สามารถให้ทั้งสาระความรู้ ความบันเทิง รวมทั้งการนำไปใช้ในชั้นเรียนก็สามารถใช้ได้อย่างสะดวก เพียงมีแต่เครื่องรับโทรทัศน์และเครื่องเล่นวิดิทัศน์เท่านั้น

วิดิทัศน์ เดิมรู้จักแพร่หลายทั่วไปกับคำว่า เทปโทรทัศน์ แถบบันทึกภาพ ภาพทัศน์ หรือชาวบ้านมักเรียกทับศัพท์จากภาษาต่างประเทศว่า วิดีโอ (video) และใช้กันอย่างแพร่หลายมาโดยตลอด เมื่อ พ.ศ. 2530 คณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์แห่งราชบัณฑิตยสถาน เห็นว่าคำในภาษาต่างประเทศว่า “video” เป็นเครื่องใช้ไฟฟ้าประเภทเดียวกับ “television” ซึ่งมีศัพท์บัญญัติว่า “โทรทัศน์” แล้ว จึงสมควรบัญญัติคำว่า “video” ขึ้นใช้เป็นชื่อทางการในภาษาไทยด้วย ศัพท์ที่จะบัญญัติก็ควรมีคำว่า “ทัศน์” ประกอบอยู่เพื่อให้เข้าชุดกัน คณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์แห่งราชบัณฑิตยสถาน สรุปได้เป็น “วิดิทัศน์” ความหมายของศัพท์นี้คือ เครื่องที่แสดงภาพเพื่อความเพลิดเพลิน (กัลยา จุฑิรัตน์ และคนอื่น ๆ. 2531 : 84)

วิดิทัศน์ หมายถึง ภาพที่มองเห็นในระบบโทรทัศน์ (ศัพท์บัญญัติวิชาการศึกษา. 2527 : 158)

บุญเที่ยง จุ้ยเจริญ (2534 : 179) ได้ให้ความหมายของวิดิทัศน์ว่าหมายถึง กระบวนการบันทึก หรือเก็บสัญญาณทางด้านภาพและสัญญาณทางด้านเสียงไว้ในสื่อกลางที่เป็นวัสดุทางแม่เหล็กไฟฟ้า รวมไปถึงกระบวนการถ่ายทอดภาพและเสียงโดยผ่านอุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ไปสู่ผู้รับด้วย

สมบุรณ์ สงวนญาติ (2534 : 233) ได้ให้ความหมายของวิดิทัศน์ไว้ในอีกทัศนะหนึ่งว่าหมายถึง การบันทึกภาพเคลื่อนไหวลงในเส้นเทปบันทึกภาพในรูปของสนามแม่เหล็ก โดยใช้กล้องถ่ายภาพโทรทัศน์เปลี่ยนภาพเป็นสัญญาณทางไฟฟ้า แล้วนำสัญญาณทางไฟฟ้ามาบันทึกไว้ในรูปของสนามแม่เหล็กบนเส้นเทปโดยใช้เครื่องบันทึกภาพ (videotape recorder) เมื่อต้องการจะดูภาพ เครื่องเทปบันทึกภาพจะสามารถนำเอาภาพที่เก็บไว้ในรูปของสนามแม่เหล็กบนเส้นเทป เปลี่ยนกลับมาเป็นสัญญาณทางไฟฟ้า ส่งต่อไปยังเครื่องรับโทรทัศน์หรือมอนิเตอร์ จะเกิดภาพเคลื่อนไหวที่มีสีสวยสดงดงามเหมือนธรรมชาติ

จากความหมายดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า วิดีทัศน์ หมายถึงวัสดุที่ทำการบันทึกสัญญาณภาพและสัญญาณเสียงได้พร้อมกันในรูปของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า สามารถลบและบันทึกใหม่ได้ตามต้องการ ภาพที่ปรากฏจะเป็นภาพเคลื่อนไหวที่มีสีสันสวยงามเหมือนธรรมชาติ

1.2 คุณค่าของวีดิทัศน์การสอน

ในบรรดาสื่อที่นำมาใช้ในการศึกษาและการเรียนการสอนในชั้นเรียนนั้น วิดีทัศน์นับเป็นสื่อชนิดหนึ่งที่มีความนิยม วิจิตร ภักศิริรัตน์ (2523 : 328) ได้กล่าวถึงคุณค่าของโทรทัศน์ที่มีต่อการศึกษา ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือที่เข้าถึงคนหมู่มากได้พร้อม ๆ กันทั้งหมด
 2. เป็นการผสมผสานส่วนที่ดีที่สุดของภาพยนตร์และวิทยุเข้าด้วยกัน
 3. เป็นเครื่องมือที่สามารถเอาชนะอุปสรรคของการเรียนรู้ได้หลายประการ ซึ่งไม่จำเป็นว่าผู้รับจะต้องมีความสามารถทางภาษาสูงหรือต้องอยู่ ณ สถานที่เกิดเหตุการณ์นั้น
 4. เป็นการเผยแพร่ความรู้ความสามารถของผู้เชี่ยวชาญ ไปยังผู้รับได้เป็นจำนวนมาก
 5. โทรทัศน์สามารถนำเอาสื่อการสอนหลายอย่างมาใช้ร่วมกันได้อย่างสะดวก เป็นการใช้สื่อที่เรียกว่าสื่อประสม ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์
 6. เป็นอุปกรณ์การสอนที่ใช้ได้กับผู้เรียนทุกระดับชั้น ตั้งแต่ประถม มัธยมและอุดมศึกษา
 7. ใช้ในการสาธิตอย่างได้ผลในบทเรียนที่มีการแสดงปฏิบัติการทดลองวิทยาศาสตร์
 8. การวิจัยพบว่า โทรทัศน์ใช้สอนหลักการความคิดรวบยอดและกฎเกณฑ์ได้ผลดีที่สุด
- อนันต์ธนา อังกินันท์ และเกื้อกูล กุปรัตน์ (2524 : 183 – 186) ได้กล่าวถึงคุณค่าของเทปโทรทัศน์ ที่ใช้ในวงการศึกษาวีดิทัศน์นี้ คือ

1. การนำเหตุการณ์ต่าง ๆ มาสู่ห้องเรียน การใช้เทปโทรทัศน์สามารถจับภาพได้ทันต่อเหตุการณ์ อาจจะถ่ายจากเหตุการณ์จริง ๆ หรืออาจจะบันทึกจากโทรทัศน์ก็ได้ ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสไปพบกับเหตุการณ์นั้น ๆ ด้วยตนเอง การใช้เครื่องวิดีโอเทปแบบกระเป๋าคือสามารถทำได้อย่างสะดวกสบาย เพราะสามารถนำไปผลิตรายการนอกสถานที่ได้ แม้แต่ชนบทที่ไกลออกไป
2. สามารถจัดข้อผิดพลาดในการสอน ครูสามารถทำการสอนล่วงหน้าได้โดยการบันทึกเทปโทรทัศน์เอาไว้ ถ้าไม่ดีก็ลบทิ้งเฉพาะตอนนั้นแล้วอัดใหม่ได้ นอกจากนั้นยังสามารถนำเอาส่วนที่เป็นภาพยนตร์ ส่วนที่เป็นสัมภาษณ์วิทยากร เสียงเพลง เข้ามาผสมผสานทำให้การเรียน การสอนมีประสิทธิภาพดีขึ้น

3. ใช้กับผู้เรียนจำนวนมาก ในการจัดทำเป็นเทปโทรทัศน์เรียบร้อยแล้วสามารถนำไปถือปี่และส่งไปยังศูนย์ต่าง ๆ ที่ได้จัดทำขึ้น หรืออาจจะนำออกจำหน่ายให้กับผู้ที่สนใจทำให้สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้มาก เช่น ปัญหาบางโรงเรียนมีครูไม่เพียงพอ ขาดแคลนอุปกรณ์การสอน เป็นต้น

4. ประหยัดเวลา เงิน และผู้สอน การใช้เทปโทรทัศน์นี้ทำให้นักเรียนสามารถดูรายการได้พร้อมกันทีละหลาย ๆ ห้องเรียนหรือหลายสถาบัน อีกทั้งยังประหยัดเงิน เมื่อใช้แล้วสามารถลบทิ้งและนำไปอัดใหม่ได้ ม้วนเทปก็ไม่แพงมากนักเมื่อเปรียบเทียบกับภาพยนตร์ ส่วนผู้สอนนั้นแทนที่จะต้องใช้เวลาหลาย ๆ คน ก็อาจใช้เพียงคนเดียวแต่สามารถใช้สอนคนเป็นจำนวนมากได้

5. นักเรียนสามารถนำมาใช้เรียนเป็นกลุ่มหรือคนเดียวได้ ในการใช้เทปโทรทัศน์นี้นักเรียนจะนำมาใช้ศึกษาบทเรียนเมื่อใดก็ได้ เมื่อสามารถรวมกันเป็นกลุ่มก็สามารถนำบทเรียนมาศึกษาได้ หากไม่เข้าใจตอนใดอาจย้อนกลับไปดูเฉพาะตอนนั้นซ้ำกี่ครั้งก็ได้ หรือบางครั้งหากนักเรียนมีเครื่องวิดีโอเทปที่บ้านก็อาจจะขอยืมม้วนเทปไปเปิดเองที่บ้านก็ย่อมทำได้

6. ใช้บันทึกจากภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ได้ ในการดูภาพยนตร์ที่นำมาฉายหรือดูรายการโทรทัศน์ หากชอบรายการใดและเห็นว่าเป็นประโยชน์ในการให้นักเรียนดูในห้องเรียน อาจบันทึกรายการหรือภาพยนตร์เรื่องนั้น ๆ ไว้ได้ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการเรียนการสอนต่อไป

7. บันทึกการสาธิต ในการสาธิตการสอนจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก เช่น การหล่อหุ่นจำลอง การเตรียมไฮโดรเจน การปรุงและจัดทำอาหาร ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องเสียเวลา ค่าใช้จ่าย และกำลังคนเป็นจำนวนมาก เพื่อประโยชน์ในการสอนไม่ต้องสาธิตให้ดูทุก ๆ ครั้งก็สามารถบันทึกเอาไว้ เมื่อต้องการใช้เมื่อใดสามารถนำออกมาใช้ได้ทันที

8. บันทึกเพื่อจัดทำรายการแนะนำอาชีพต่าง ๆ ในด้านที่เกี่ยวกับอาชีพ โดยการไปถ่ายทำจากผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ ที่น่าสนใจในห้องอื่น เช่น การปลูกข้าวเจ้า การเลี้ยงสัตว์ การทำสวนครัว การเลี้ยงปลา การเลี้ยงไหมและการทอผ้า ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนทั่วไปในการพัฒนาอาชีพของตน

9. บันทึกเทคนิคการใช้เครื่องมือต่าง ๆ โดยเฉพาะเครื่องมือทางด้านช่าง เป็นสิ่งที่ยากลำบากในการที่จะเขียนเป็นข้อความได้ ถึงแม้จะมีภาพประกอบที่เป็นภาพนิ่งก็ยังเข้าใจยากวิธีสะดวกก็คือ การจัดทำเป็นเทปโทรทัศน์ซึ่งทำให้ผู้ดูเข้าใจมากยิ่งขึ้น เช่น การใช้เครื่องกลึง เครื่องเจาะ เครื่องสำรวจพื้นที่ เป็นต้น

10. บันทึกรายการเพื่อการศึกษาพิเศษ เป็นการศึกษาที่นอกเหนือไปจากหลักสูตรและมีความประสงค์จะให้นักเรียนได้เรียนรู้ เช่น การเชิญวิทยากรภายนอกเข้าไปพูดในโรงเรียน การเล่นเกม การเล่นเกมและขับร้อง ฯลฯ

สนั่น ปัทมะทิน (2527 : 72-75) ได้กล่าวถึงคุณค่าของวิดิทัศน์ไว้ ดังนี้

1. สามารถดูภาพและฟังเสียงได้สะดวกโดยไม่ต้องการความมืดเหมือนภาพยนตร์
2. ขอบรายการไหนก็เล่นซ้ำได้ตามความต้องการ แต่โทรทัศน์ที่ออกอากาศตามปกติทำไม่ได้
3. เล่นเมื่อไรก็ได้ไม่ต้องรอรเวลาเหมือนโทรทัศน์ ทรายใดที่มีไฟฟ้า
4. มีอิสระในการเลือกชมรายการอื่นได้ตามต้องการเท่าที่จะหาวิดิทัศน์ได้ ไม่ต้องทนดูรายการโฆษณาอันน่าเบื่อหน่ายหรือชมรายการที่ไม่ชอบทางโทรทัศน์
5. ช่วยที่บ้านที่มีไฟฟ้าใช้ได้รับภาพและเสียงทางโทรทัศน์ไม่ชัดหรือรับไม่ได้เลย ให้ได้รับความบันเทิงจากวิดิทัศน์แทนโทรทัศน์
6. บันทึกภาพและเสียงจากโทรทัศน์โดยตรงได้ตามต้องการ
7. บันทึกภาพและเสียงตรงจากภาพยนตร์ได้โดยใช้เครื่องประกอบ
8. ถ่ายบันทึกภาพและเสียงแบบถ่ายภาพยนตร์ โดยใช้กล้องโทรทัศน์บันทึกลงบนวิดิทัศน์ได้ตามความต้องการ

นอกจากนั้นการเรียนการสอนในปัจจุบันมักจะพบปัญหาต่างๆ เช่น ครูมีภาระการสอนมาก นักเรียนมีจำนวนมากขึ้นไป นักเรียนมีความสามารถที่แตกต่างกัน รวมทั้งเด็กเรียนช้าซึ่งปัญหาดังกล่าววิดิทัศน์สามารถนำมาช่วยแก้ไขได้ ทั้งนี้เพราะประโยชน์ของวิดิทัศน์ที่ว่า

1. มีประสิทธิภาพในการสื่อสารสูง มีทั้งภาพ สี และเสียงในเวลาเดียวกัน
2. สามารถต่อขยายให้นักเรียนดูครั้งละหลายๆ คนได้ กล่าวคือ สามารถให้ดูได้ครั้งละมากๆ ถึงเป็นพัน ๆ คนได้
3. สามารถหยุดดูภาพนิ่งบางจุดหรือดูภาพซ้ำ โดยไม่ทำให้เนื้อเรื่องเสียไป
4. ใช้ประกอบการเรียนซ่อมเสริมรายบุคคลหรือรายกลุ่ม ใช้ได้ทั้งผู้ที่เรียนช้าหรือผู้ที่เรียนเร็ว โดยให้เรียนไปตามความสามารถของบุคคลได้
5. ใช้ในการฝึกทักษะการแสดงหรือการสอนของครูได้
6. ครูสามารถสร้างขึ้นเองเพื่อให้ได้วิดิทัศน์การศึกษาตามที่ครูต้องการได้ไม่ยากนัก (ไพโรจน์ ธีรธนากุล. 2528 : 3)

เกศินี โชติกเสถียร (2528 : 131) ได้กล่าวถึงคุณค่าของวิดิทัศน์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในวงการศึกษา ดังนี้

1. สามารถที่จะนำการสอนของครู ซึ่งอาจจะเป็นการสอนหรือสาธิตกลับมาฉายซ้ำให้นักเรียนดูได้หลายครั้ง

2. สามารถบันทึกการการสอน เพื่อนำกลับมาใช้กับนักเรียนหลายชั้น โดยไม่ต้องเตรียมการสอนใหม่ ทำให้ทุ่นแรงผู้สอน

3. การบันทึกการสอนไว้ในเทปบันทึกภาพสามารถที่จะเผยแพร่ หรือแลกเปลี่ยนรายการระหว่างสถาบันการศึกษาได้ทั้งในและนอกประเทศ

4. การบันทึกภาพการเรียนการสอนของครูในชั้นเรียนหรือกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียน และนำมาเปิดทบทวนเพื่อวิเคราะห์และประเมินผล จะได้ปรับปรุงหรือเปรียบเทียบอันจะนำมาซึ่งการสอนที่ดีขึ้น

จากเอกสารต่าง ๆ สรุปได้ว่าวิดิทัศน์สามารถนำมาใช้ในการศึกษาได้อย่างมีคุณค่า ดังนี้

1. ใช้สอนได้ทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็ก
2. มีประสิทธิภาพในการสื่อสารสูง เนื่องจากจากมีทั้งภาพและเสียง
3. สามารถนำเอาสื่อการสอนหลายอย่างมาใช้ร่วมกันที่เรียกว่า สื่อประสม ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์
4. สามารถจัดอุปสรรคเรื่องเวลา ระยะทาง และสามารถนำเอาสิ่งใกล้เคียงตัวผู้เรียน มาสู่ผู้เรียนได้ง่าย
5. สามารถหยุดดูภาพนิ่งบางจุดหรือดูภาพซ้ำก็ครั้งก็ได้ตามความต้องการ โดยไม่ทำให้เสียเนื้อเรื่อง
6. เป็นสื่อที่ครูสามารถสร้างขึ้นได้เองโดยไม่ยากนัก

1.3 ประเภทและรูปแบบของรายการวิดิทัศน์การสอน

วิดิทัศน์เป็นเครื่องมือที่ให้ประโยชน์ในการเรียนการสอนมาก เพราะผู้เรียนสามารถรับประสบการณ์ต่าง ๆ ได้ด้วยการมองเห็นและการได้ยินไปพร้อม ๆ กัน เกสินี โชติกเสถียร (2523 : 131) กล่าวถึงรูปแบบรายการที่ผลิตขึ้นเพื่อการศึกษาสามารถจำแนกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. รูปแบบรายการที่ผลิตขึ้นเพื่อการสอน (teaching format) เป็นกลุ่มรายการที่ใช้เพื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตร รูปแบบของรายการมีบทบาทในเชิงสอนมากกว่าจูงใจ การผลิตรายการจะนานกว่าแบบอื่น

2. รูปแบบรายการเพื่อการเรียน (learning format) เป็นกลุ่มรายการที่มุ่งใช้เพื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรแบบกลุ่มแรกก็ได้หรืออาจใช้เพื่อการศึกษาทั่วไปก็ได้ แต่เป็นรายการที่ต้องสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ชมมากขึ้น ต้องให้ผู้ชมสนใจอยากติดตามโดยผู้ชมไม่มีความรู้สึก

ว่ารายการที่ผลิตมุ่งมาสอนคนแต่กลับรู้สึกว่าเป็นรายการที่ดีมีประโยชน์ น่าเรียนรู้และเต็มใจชม โดยตลอด การผลิตรายการในรูปแบบนี้ต้องการความประณีตและเทคนิควิธีที่มีประสิทธิภาพสูง

3. รูปแบบรายการเพื่อเผยแพร่ข่าวสาร (information format) เป็นกลุ่มรายการที่มุ่งใช้เป็นสื่อเสนอแก่ประชาชนทั่วไปเพื่อสนองความสนใจใคร่รู้ ทันท่วงทีเหตุการณ์ และสามารถปรับตนเองให้เข้ากับความเร็วก้าวหน้าของสังคมได้อย่างถูกต้อง และใช้เทคนิควิธีที่มีประสิทธิภาพสูงสุดด้วย มิฉะนั้นผู้ชมจะหันไปหารายการวิทยุโทรทัศน์ประเภทบันเทิงโดยง่าย สิ่งที่เป็นจริงจะต้องแยกแยะให้เห็นถึงสาเหตุและสรุปให้ได้ คนวิเคราะห์ต้องเก่งและจงใจ กลุ่มเป้าหมายได้จึงน่าสนใจ วิธีการนี้ใช้ได้ดีมากในการเรียนการสอนทางโทรทัศน์ แต่ควรเป็นส่วนหนึ่งของรายการมากกว่าทำทั้งรายการ

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2526 : 736) ได้รวบรวมไว้ 12 รูปแบบ ได้แก่

1. รูปแบบพูดคนเดียว (monologue) เป็นรายการที่ปรากฏตัวผู้พูดพูดคุยกับผู้ชมเพียงหนึ่งคน ส่วนมากจะมีภาพประกอบเพื่อมิให้เห็นหน้าผู้พูดอยู่ตลอดเวลา

2. รูปแบบสนทนา (dialogue) เป็นรายการที่มีคนมาพูดคุยกันสองคน ทั้งสองคนมีผู้ถามและคู่สนทนาแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่น่าสนใจ ทั้งคู่แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสนทนาจะมีคน 2-3 คนก็ได้

3. รูปแบบอภิปราย (discussion) เป็นรายการที่ผู้ดำเนินการอภิปรายหนึ่งคนป้อนประเด็นคำถามให้ผู้ร่วมอภิปรายตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปแต่ไม่ควรเกิน 4 คน โดยผู้อภิปรายแต่ละคนจะแสดงความคิดเห็นของตนเองต่อประเด็นต่าง ๆ โดยอาจเสริมหรือโต้แย้งคนที่พูดก่อนได้

4. รูปแบบสัมภาษณ์ (interview) เป็นรายการที่ผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ คือวิทยากร มาสนทนากัน โดยผู้ดำเนินการสัมภาษณ์จะสัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มาเล่าให้ฟัง

5. รูปแบบเกมหรือตอบปัญหา (quiz) เป็นรายการที่จัดให้มีการแข่งขันระหว่างคนหรือกลุ่มของผู้ที่มาร่วมรายการ ด้วยการเล่นเกมหรือตอบปัญหา รายการแบบนี้อาจจัดอยู่ในลักษณะอื่นที่ทำให้ผู้ชมรายการมีส่วนร่วมด้วย

6. รูปแบบสารคดี (documentary) เป็นรายการที่เสนอเนื้อหาด้วยภาพและเสียงบรรยายตลอดเวลาโดยไม่มีพิธีกร ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

6.1 สารคดีเต็มรูป เป็นการดำเนินเรื่องด้วยภาพเนื้อหาตลอดรายการ

6.2 กึ่งสารคดี กึ่งพูดคนเดียว (semi documentary) เป็นรายการที่มีผู้ดำเนินรายการ ทำหน้าที่เดินเรื่องพูดคุยกับผู้ชมและให้เสียงบรรยายตลอดรายการ นอกนั้นเป็นภาพแสดงเรื่องราวหรือกระบวนการตามธรรมชาติ

7. รูปแบบละคร (drama) เป็นรายการที่เสนอในเรื่องราวต่างๆ ด้วยการจำลองสถานการณ์เป็นละคร มีการกำหนดผู้แสดง จัดสร้างฉาก การแต่งตัวและแต่งหน้าให้สมจริง สมจริง ใช้เทคนิคการละครเรื่องราวให้เหมือนจริงมากที่สุด ในด้านการศึกษาละครโทรทัศน์อาจจำลองสถานการณ์ชีวิตของคนในสังคมเพื่อสนองความรู้ในเชิงจิตวิทยา สังคมวิทยา การเมือง และการปกครอง

8. รูปแบบสารละคร (docu – drama) เป็นรายการที่ผสมผสานรูปแบบสารคดีเข้ากับรูปแบบละครหรือการนำละครมาประกอบรายการที่เสนอเนื้อหาบางส่วน มิใช่เสนอเป็นละครทั้งรายการ เพื่อให้การศึกษา ความรู้และแนวคิด

9. รูปแบบสาธิตและการทดลอง (demonstration) เป็นรายการที่เสนอวิธีการทำอะไรสักอย่างเพื่อให้ผู้ชมได้แนวทางที่จะนำไปใช้ทำจริง รูปแบบเพลงและดนตรี (song and music) มี 3 ลักษณะ

10.1 มีดนตรีและนักร้องมาแสดงสด

10.2 ให้นักร้องมาร้องเพลงควบคู่ไปกับเสียงดนตรีที่บันทึกมาแล้ว

10.3 ให้นักร้องและนักดนตรีมาแสดง แต่ใช้เสียงที่บันทึกมาแล้ว

11. รูปแบบการถ่ายทอดสด (live program) เป็นรายการที่ถ่ายทอดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในขณะนั้น

12. รูปแบบนิตยสาร (magazine) เป็นรายการที่เสนอรายการหลายประเด็น หลายรส และหลายรูปแบบในรายการเดียวกัน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2528 : 182-183) ได้จำแนกรูปแบบของรายการที่ผลิตเพื่อการศึกษาเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. รูปแบบที่ผลิตขึ้นเพื่อการสอน (teaching format) เป็นรายการที่ทั้งผู้ผลิตและผู้ชมต่างก็มีข้อตกลงนัดหมายที่จะใช้ในการเรียนการสอนตามหลักสูตร รูปแบบจะมีบทบาทในการสอนมากกว่าการจูงใจ กลุ่มเป้าหมายเป็นแบบปิด (closed) อยู่ในสถานการณ์บังคับ

2. รูปแบบที่ผลิตขึ้นเพื่อการเรียน (learning format) เป็นรายการที่มุ่งใช้ในการเรียนการสอนตามหลักสูตรแบบกลุ่มแรก แต่เป็นรายการที่ต้องสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ชมมากขึ้นโดยผู้ชมไม่มีความรู้สึกว่าการที่ผลิตมุ่งสอนคน แต่กลับรู้สึกเป็นการดีและเต็มใจชม ตลอดจนการผลิตรายการในรูปแบบนี้ต้องการความประณีตและเทคนิควิธีที่มีประสิทธิภาพสูง กลุ่มผู้ชมเป้าหมายได้รับการแนะนำให้ชมและผู้ชมไม่ได้อยู่ในสถานการณ์บังคับ

3. รูปแบบรายการเพื่อแพร่ข่าวสาร (information format) เป็นกลุ่มรายการที่มุ่งใช้เป็นสื่อสนทนาแก่ประชาชนทั่วไป เพื่อสนองความสนใจใคร่รู้ รูปแบบนี้ต้องสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ชมมากที่สุด

วสันต์ อดิศักดิ์ (2533 : 14) ได้จำแนกรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาออกเป็น 2 ประเภท ตามลักษณะของรายการ ได้แก่

1. รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (education television : ETV) รายการประเภทนี้ มุ่งส่งเสริมการให้ความรู้ทั่วไปในด้านต่างๆ แก่ผู้ชม เช่น สารคดี ดนตรี วรรณกรรม ภาษา วิทยาศาสตร์ เกษตรกรรม ฯลฯ

2. รายการโทรทัศน์เพื่อการสอน (instructional television : ITV) รายการประเภทนี้ เน้นในเรื่องของการเรียนการสอนแก่กลุ่มผู้ชมบางกลุ่มโดยตรง ใช้ได้ทั้งการสอนเนื้อหาทั้งหมด เป็นหลักและการสอนเสริม มักจะเป็นรายการที่ครอบคลุมกระบวนการเรียนการสอนที่สมบูรณ์ ตั้งแต่วางวัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนการสอนและการวัดผล ใช้ได้ทั้งภายในสถานศึกษา โดยตรงหรือการศึกษาระบบเปิด เช่น รายการโทรทัศน์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง และ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

นอกเหนือจากการแบ่งรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาตามลักษณะดังกล่าวแล้ว ยังแบ่ง ในลักษณะอื่นได้อีก 3 ประเภท คือ

1. รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในระบบโรงเรียน (formal education programme) เป็นรายการที่ให้การเรียนการสอนในระบบเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรือระดับอุดมศึกษา

2. รายการโทรทัศน์เพื่อศึกษานอกระบบโรงเรียน (non - formal education programme) เป็นรายการเพื่อให้ความรู้และสาระประโยชน์ต่างๆ แก่ประชาชนผู้ที่ไม่มีโอกาส เข้ามาเรียนในระบบโรงเรียนโดยตรง

3. รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ (informal education programme) เป็นรายการเพื่อให้ความรู้ทั่วไปแก่ประชาชน ไม่ว่าจะเป็นสารคดีทั่วไป ภาษา วิทยาศาสตร์ การแพทย์ เกษตรกรรม

1.4 การผลิตรายการวีดิทัศน์การสอน

พินิต วัฒน (2520 : 19 – 20) กล่าวว่ากระบวนการผลิตบทเรียนตามหลักสูตรนั้น จะต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างฝ่ายผลิตหรือฝ่ายเทคนิค กับฝ่ายวิชาการ ซึ่งต้องมีการ วิเคราะห์และกำหนดสิ่งต่อไปนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายที่แน่นอนของบทเรียนว่านักเรียนเรียนจบตอนแล้วจะได้อะไร
 2. กำหนดเนื้อหาของบทเรียนว่าครอบคลุมสิ่งใด จะสนองจุดมุ่งหมายของบทเรียนเพียงใด จะเรียบเรียงเนื้อหาของบทเรียนในลักษณะอย่างไรจึงพร้อมที่จะถ่ายทอดออกมาเป็นภาพและเสียงหรือรายการบนจอได้

3. วิเคราะห์ผู้เรียนด้านวัย ความสามารถ ความรู้พิเศษ ความสนใจ ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการทำบทเรียนให้เหมาะสม

4. การเลือก ครูต้องเลือกอย่างพิถีพิถันโดยปกติจะเลือกครูที่สอนเก่ง แต่ต้องระวังเพราะครูที่สอนเก่งนั้น บางครั้งอาจสอนไม่ดีเท่าการสอนหน้าห้องที่มีนักเรียนอยู่เฉพาะหน้าจริงๆ ครูจะต้องมีคุณสมบัติเป็นที่ยอมรับของผู้เรียนว่าเหมาะสมกับเนื้อหาที่สอนหรือไม่

วสันต์ อติศัพท์ (2528 :197 – 203) ได้เสนอระบบการผลิตรายการโทรทัศน์ทางการศึกษาไว้ดังนี้

1. ความคิด จะทำอย่างไรจึงจะผลิตรายการเพื่อสนองต่อผู้ชมหรือผู้เรียน ขั้นนี้จะเป็นขั้นจินตนาการ
 2. ตั้งจุดมุ่งหมาย เปรียบเสมือนหางเสือของรายการว่าจะไปในทิศทางใด
 3. กำหนดเนื้อหา ซึ่งต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและความคิดที่ตั้งเอาไว้
 4. กลุ่มผู้ชม ผู้ผลิตรายการต้องทราบว่าจะผลิตรายการให้กับใคร
 5. การวิจัย การวิจัยเป็นงานที่สำคัญยิ่ง อาจได้รับการอ่านหรือศึกษาจากตำราจากผู้รู้หรือเชิญผู้เชี่ยวชาญมาร่วมงาน

6. รูปแบบรายการ รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา นั้นมิได้หมายถึง การที่ครูมาขึ้นบรรยายอยู่หน้ากล้องเพียงอย่างเดียว อาจสร้างสรรค์มาจากรูปแบบอื่นๆ ก็ได้ เช่น รายการละคร ข่าว สัมภาษณ์ ทายปัญหา ฯลฯ ซึ่งต้องพิจารณาว่าจะถ่ายทอดออกไปในรูปแบบใดจึงจะเป็นที่สนใจต่อผู้ชมและเหมาะสมกับเนื้อหา

7. การเขียนบทโทรทัศน์ เป็นการนำเอาความคิดมาทำให้เป็นรูปธรรม
 8. งานเทคนิค ได้แก่ ด้านกราฟิกส์ การแต่งกาย ฉาก แสง เสียง
 9. งานการสอน เป็นการสร้างแบบประเมินผลการเรียน
 10. ขั้นตอนการผลิตรายการ การผลิตรายการปัจจุบันมี 3 รูปแบบ คือ การผลิตรายการภายใน การผลิตรายการนอกสถานที่ และการผลิตรายการผสมผสาน

11. การทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพของรายการที่ผลิตขึ้นว่า ให้การเรียนรู้ต่อผู้ชมเพียงใด ซึ่งผู้ผลิตรายการควรจะได้ไปนั่งคุยกับผู้ชมด้วย สังเกตปฏิกิริยา ความสนใจ ความเบื่อหน่ายของผู้ชมต่อรายการ

12. การนำไปใช้ เมื่อผลการทดลองเป็นที่พอใจ ก็เป็นขั้นตอนการนำไปใช้จริง การผลิตรายการวิทยุขึ้นเรื่องหนึ่งนั้น มีขั้นตอนการผลิตหลายขั้นตอนด้วยกัน ไพโรจน์ ติธรานากุล นิพนธ์ ศุภศรีและขจรรัตน์ ปิยกุล (2528 : 76–78) กล่าวว่า การผลิตรายการนั้นหากผู้ผลิตปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ก็จะทำให้การผลิตรายการดำเนินไปได้อย่างราบรื่น และสำเร็จตามจุดมุ่งหมายดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน (objectives) ต้องรู้จุดประสงค์ของเรื่องที่ต้องการ รู้ประเภทผู้ชม และวิธีการใช้สอนในห้องเรียน
2. รวบรวมข้อมูลและเอกสาร (collection of materials and research) ที่จำเป็นสำหรับการจัดทำรายการ ตรวจสอบความถูกต้อง รวมทั้งคุณภาพและปริมาณ ซึ่งขั้นนี้มีความสำคัญมาก
3. คัดเลือกข้อมูลข่าวสาร (selection of materials) เอาเฉพาะที่เหมาะสมจะใช้ในรายการเท่านั้น
4. เขียนบทรายการ (scenario writing) เป็นขั้นที่เรียบเรียงและจัดเนื้อหารายการซึ่งควรจะมีการทำตั้งแต่เนิ่น ๆ
5. การเตรียมบันทึกเทปโทรทัศน์ (preparation for video recording) จัดทำตารางในการบันทึกและจัดเจ้าหน้าที่ประจำแต่ละงาน และต้องแน่ใจว่าเจ้าหน้าที่แต่ละคนทราบงานในหน้าที่ดี
6. งานศิลป์ (artwork) เป็นงานด้านการเตรียมหัวเรื่อง แผ่นภาพพลิก ฉาก อุปกรณ์อื่น ๆ
7. เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสาธิตทดลอง (equipment and materials of demonstration) ซึ่งก่อนการบันทึกเทปต้องแน่ใจว่าสิ่งต่าง ๆ ที่ใช้ในการสาธิตมีพร้อม
8. การบันทึกภาพ (video recording) ก่อนการบันทึกภาพควรตรวจสอบเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เรียบร้อยแล้วจึงบันทึกภาพตามเนื้อหา
9. การตัดต่อ (editing) หลังจากการบันทึกเทปแล้วนำมาเรียบเรียงตัดต่อเพื่อให้เรื่องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง เหมาะสมตามที่กำหนดไว้ ไม่ก่อความรำคาญให้แก่ผู้ชม
10. การบันทึกเสียง (sound recording) เป็นขั้นที่เสียงต่าง ๆ จะถูกบันทึกเข้าไปในเทปโทรทัศน์ตามบทนั้น ๆ เช่น คำบรรยาย การสนทนา เพลง เสียงประกอบ
11. ฉายทดลอง (preview) เป็นการฉายให้ผู้ร่วมงานฝ่ายต่าง ๆ ได้ชมพร้อมกัน เพื่อเป็นการตรวจสอบและวิจารณ์ดูว่ามีส่วนใดควรต้องปรับปรุง และถ้าต้องการตรวจสอบความสมบูรณ์ของเทปโทรทัศน์ดังกล่าว เราควรนำไปฉายทดลองให้กับกลุ่มเป้าหมายโดยการสุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบก็ได้

12. การนำไปใช้ (utilization of program) เมื่อมีการทดลองว่าเทปโทรทัศน์ดังกล่าวสามารถใช้ได้ ก็จะนำไปใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมายซึ่งอาจเป็นการฉายในห้องเรียนหรือศึกษาเป็นรายบุคคลก็ได้

13. การประเมินผล (evaluation) เมื่อมีการนำไปใช้แล้วควรมีการประเมินรายการจะทำให้ทราบว่ากลุ่มเป้าหมายนั้นมีความเข้าใจในเรื่องหรือไม่ อย่างไร และมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการถ่ายทำ การแสดง การสาธิต (ถ้ามี) การดำเนินเนื้อหา การตัดต่อ ศิลปกรรม ดนตรี และเสียงประกอบ ซึ่งผลจากการประเมินนี้ผู้ผลิตสามารถนำไปใช้ปรับปรุงรายการ และอาจใช้เป็นแนวทางในการผลิตเทปโทรทัศน์เรื่องอื่น ๆ ต่อไป

สุรชัย สิกขามันต์ (2528 : 26-48) ได้กล่าวถึงการดำเนินงานในการผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งสามารถแยกได้เป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ

1. การวางแผนการผลิตรายการ เป็นขั้นตอนแรกในกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ที่มีความสำคัญมาก เพราะการวางแผนที่ดีย่อมส่งผลถึงรายการที่จะผลิตออกมาด้วย ขั้นตอนของการผลิตมีดังนี้

1.1 ศึกษาจุดมุ่งหมายและเป้าหมายจากเนื้อหาในหลักสูตรนั้น ๆ แล้วนำเอาเนื้อหา มาวิเคราะห์ กำหนดกลุ่มเป้าหมายและจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เพื่อให้สามารถวัดได้ และควรกำหนดวิธีการนำไปใช้ด้วยว่าจะนำไปใช้ในการสอนลักษณะใด เช่น นำบทเรียน อธิบายเนื้อหาในบทเรียน หรือสรุปบทเรียน

1.2 รวบรวมทรัพยากรและศึกษาข้อขัดข้องในการผลิต ทั้งสองสิ่งนี้จะต้องทำควบคู่กันไป โดยจะต้องศึกษาว่ามีแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ในกระบวนการผลิตอะไรบ้าง มีเพียงพอหรือไม่ ถ้าไม่มีจะได้จากแหล่งใด ถ้าหาไม่ได้จะทำอย่างไร เช่น เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ บุคลากร งบประมาณ ปัญหาสิทธิกฎหมาย เป็นต้น

1.3 การเขียนหัวข้อ เนื้อหาและเลือกแบบการนำเสนอ ผู้ผลิตรายการจะต้องนำเนื้อหาจากตำราเรียนมาเขียนเป็นแบบการนำเสนอที่เหมาะสมกับลักษณะสื่อโทรทัศน์ รูปแบบการนำเสนอทางโทรทัศน์ที่เป็นที่นิยม ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบอภิปราย แบบบรรยาย แบบนาฏการ และแบบบรรยายภาพ (โดยไม่ให้เห็นตัวผู้บรรยาย)

2. การเตรียมการผลิตรายการ ผู้ผลิตรายการจะต้องเตรียมสิ่งต่าง ๆ ให้พร้อม ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

2.1 เขียนบท (script) เป็นการวางโครงสร้างของรายการ ควรเขียนเพื่อให้สนองจุดมุ่งหมายของการศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย

2.2 การเตรียมบุคลากรในขั้นนี้ ผู้ผลิตรายการจะต้องติดต่อกับบุคคลผู้ทำหน้าที่ต่าง ๆ ได้แก่ ผู้เขียนบท ผู้กำกับรายการ ฝ่ายเทคนิคและผู้แสดง เพื่อบรรลุขั้นตอนความเข้าใจให้เป็นที่ตรงกัน

2.3 การเตรียมงานศิลปะที่จำเป็นจะต้องใช้ในการผลิตรายการ ซึ่งการเตรียมศิลปะจะต้องอยู่ภายใต้คำแนะนำของผู้ผลิตรายการ และผู้กำกับเพื่อให้งานศิลปะสนองจุดมุ่งหมายของรายการ อีกทั้งมีความเหมาะสมกับการสื่อความหมายทางโทรทัศน์

2.4 การเตรียมฉากและอุปกรณ์ประกอบ มีความจำเป็นสำหรับการทำรายการในสตูดิโอมากเพราะต้องเตรียมทุกสิ่งทุกอย่างให้พร้อม ถ้าเป็นฉากที่ต้องการแสดงให้ดูเป็นจริง ผู้จัดจะต้องพิถีพิถันมาก

2.5 การเตรียมสิ่งอื่น ๆ เช่น เสื้อผ้า เครื่องแต่งกายผู้แสดง คนตรี เสียงประกอบ และไมโครโฟน

2.6 การซ่อมเป็นขั้นตอนสุดท้าย ซึ่งจะต้องซักซ้อมทั้งฝ่ายเทคนิคและผู้แสดง

3. การดำเนินการ เป็นขั้นที่จะทำการผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งถ้าได้ปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วอย่างเคร่งครัด ความผิดพลาดของการผลิตรายการที่จะมีขึ้นในขั้นนี้ก็มีน้อย ย่อมหมายถึงรายการที่จะมีคุณภาพตามไปด้วย ซึ่งความสำเร็จของการดำเนินรายการขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้กำกับรายการและคณะผู้ร่วมงานทุกคน ในขั้นนี้จะเริ่มถ่ายทำตามบทที่ได้เขียนไว้ จากนั้นจึงนำมาตัดต่อเพื่อเรียบเรียงภาพให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วจึงบันทึกเสียงบรรยาย เสียงดนตรี และเสียงประกอบต่าง ๆ

วสันต์ อดิศักดิ์ (2533 : 138) ได้กล่าวถึงการผลิตรายการวิทยุทัศน์การสอน จะมีระบบ 2 ระบบที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันอยู่ คือ

1. ระบบการเรียนการสอน เป็นระบบการวางแผนทางการจัดการเรียนการสอน นับตั้งแต่การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย การวิเคราะห์เนื้อหาของบทเรียน การตั้งวัตถุประสงค์ การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน จนถึงการประเมินผลการเรียนการสอน

2. ระบบการผลิตรายการโทรทัศน์ เป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับงานเทคนิคทางโทรทัศน์ นับตั้งแต่การเลือกรูปแบบของรายการ การเขียนบท การผลิตรายการ จนถึงการประเมินผลของรายการที่ผลิต

หลังจากการดำเนินรายการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การประเมินรายการ เพราะเป็นการศึกษาว่าเทปทัศน์ที่ผลิตขึ้นมานั้นมีประสิทธิภาพเพียงใดต่อกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งทำได้ 2 รูปแบบ คือ

1. การประเมินด้วยผู้เชี่ยวชาญ โดยจัดตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ประเมินเทปวีดิทัศน์ ชุดที่ผลิตขึ้น ผู้เชี่ยวชาญชุดนี้ควรประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาวิชาการนั้น นักเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา นักวัดผลและประเมินผล ผู้เชี่ยวชาญด้านโทรทัศน์ บุคคล เหล่านี้จะร่วมกันวิเคราะห์ในการปรับปรุงเทปวีดิทัศน์ให้ดียิ่งขึ้น

2. การประเมินโดยการทดลอง เป็นการนำเอาเทปวีดิทัศน์ที่ผลิตขึ้นไปทดลองใช้กับ กลุ่มเป้าหมายจริงหรือตัวแทนของกลุ่มเป้าหมาย และวัดดูว่าเขาบรรลุหรือผ่านวัตถุประสงค์ที่ได้ วางไว้หรือไม่ การประเมินผลแบบนี้ต้องอาศัยแบบทดสอบร่วมด้วยและควรมีการประเมินผล แต่ละวัตถุประสงค์ให้แจ่มชัด (วสันต์ อดิศักดิ์, 2533 : 144)

1.5 การใช้วีดิทัศน์การสอน

จิตร ภัทธีรัตน์ (2523 : 328–329) ได้กล่าวถึงการใช้วีดิทัศน์ทางการศึกษาไว้ว่า

1. ใช้เป็นเครื่องมือในการสอน ครูใช้เทปวีดิทัศน์เป็นเทคโนโลยีในการสอนได้หลายแบบเช่น

1.1 ใช้เป็นชุดการสอนที่สมบูรณ์เพราะมีทั้งภาพและเสียง ซึ่งสามารถอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ได้ทุกพิสัย

1.2 ใช้เป็นส่วนหนึ่งของชุดการสอนร่วมกับสื่ออื่นๆ

1.3 ใช้เป็นสื่อการสอนในวิธีสอนเป็นคณะ

หลักสำคัญของวิธีที่ 1 นี้ ผู้สอนจะต้องเป็นผู้กำหนดแผนการสอนของตนเองและหาทางใช้สื่อโทรทัศน์เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอน

2. ใช้เป็นเครื่องมือในห้องปฏิบัติการ ด้วยการใช้กล้องโทรทัศน์ถ่ายภาพจากภาพใน กล้องจุลทรรศน์ที่มีขนาดเล็กมองด้วยตาเปล่าไม่เห็น หรือถ่ายภาพการเคลื่อนไหวด้วยเทคนิคการ ถ่ายภาพเร็วหรือช้ากว่าปกติ เพื่อให้สามารถศึกษาการเคลื่อนไหวของสิ่งที่จะศึกษาให้เข้าใจง่ายขึ้น

3. ใช้เป็นอุปกรณ์รวมภาพฉายทุกชนิด เช่น ภาพสไลด์ ฟลิ้มสตริป ภาพยนตร์ ตลอดจนแผ่นภาพ แผนภูมิต่างๆ ถ่ายทอดลงในเทปวีดิทัศน์ โดยไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ในห้องเรียนมากชนิดเกินไป คือ ใช้แต่อุปกรณ์โทรทัศน์เท่านั้น นับเป็นขั้นเริ่มต้นของการก้าวไปสู่การสื่อสารเพื่อการศึกษาในอนาคต ที่พยายามจะให้อุปกรณ์อันเป็นสื่อการศึกษามีน้อยชิ้นที่สุด มิให้ห้องเรียนต้องเป็นแหล่งรวมของเครื่องมือเครื่องใช้มากมายหลายชนิดเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

4. ใช้เป็นอุปกรณ์ในการประมวลเรื่องสำคัญ ด้วยการใช้นิทิตภาพเหตุการณ์หรือกิจกรรมที่สำคัญๆ รวบรวมไว้ในห้องสมุด อาทิ พระราชพิธีต่างๆ รายการทางวัฒนธรรมที่ออกอากาศทางโทรทัศน์ทั่วไป การบรรยายหรืออภิปรายพิเศษ เมื่อกิจกรรมการเรียนการสอนมีเนื้อหาสาระเกี่ยวเนื่อง ผู้สอนก็สามารถจะนำมาใช้ประกอบการสอนของตนได้โดยสะดวก

5. ใช้เป็นอุปกรณ์ในการศึกษาด้วยตนเองของผู้เรียน ด้วยการเก็บรวบรวมเทปวิดิทัศน์เพื่อการเรียนการสอนและเทปวิดิทัศน์เพื่อการศึกษาอื่นๆ ไว้ในห้องสมุด แล้วผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

6. ใช้เป็นสื่อการสอนโดยตรงด้วยวิธีการสอนตรง หรือการใช้เป็นสื่อการสอนทั้งสิ้น (total teaching) โดยผู้สอนในห้องเรียนมีบทบาทน้อยที่สุดหรือไม่ต้องมีเลย วิธีนี้เป็นวิธีสอนแบบห้องสอนจำลองหรือวิธีสาธิตทดลอง ซึ่งมุ่งหมายให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจในเนื้อหาสาระตามบทเรียนได้โดยตลอด

7. ใช้เป็นอุปกรณ์การสอนแบบมหภาค – จุลภาค ด้วยการบันทึกเทปวิดิทัศน์กิจกรรมของการปฏิบัติงานของผู้เรียนคนหนึ่ง เพื่อให้ผู้เรียนกลุ่มใหญ่ได้สังเกตศึกษาวิธีการ ปัญหา อุปสรรค และอภิปรายร่วมกันเพื่อหาทางปรับปรุงกิจกรรมนั้น

8. ใช้ในการศึกษาระบบเปิด ด้วยการส่งออกรายการโทรทัศน์เป็นหลักหรือเป็นสื่อการศึกษาอื่นในระบบการศึกษาทางไกล เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง

9. ใช้เป็นสื่อการสอนกำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษา ด้วยการที่ศูนย์พัฒนาหลักสูตรในระดับชาติหรือระดับท้องถิ่นกำหนดไว้ในแผนการสอน และจัดให้มีการผลิตรายการออกอากาศใช้ร่วมกับกิจกรรมการสอนของการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียน เป็นการบังคับให้ผู้สอนต้องใช้สื่อนี้ ซึ่งโดยหลักการแล้วจะเป็นการประหยัด สะดวก และส่งเสริมให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงสุดได้

10. ใช้ในการฝึกอบรมผู้สอนด้วยการสาธิตวิธีสอน การศึกษารายกรณี การจัดการศึกษาใหม่ ๆ จากรายการโทรทัศน์ที่บันทึกไว้ล่วงหน้า ก็จะช่วยให้ผู้สอนสามารถเอาแนวความคิดไปปรับปรุงการสอนของตนเองให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิวัฒนาการสอน

คาร์เนอร์ (Carner. 1962 : 118) ได้ประเมินผลการสอนอ่านทางเทปวิดิทัศน์ระบบ วงจรปิด โดยทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนคอร์ทแลนด์ (Cortland Public School) นักเรียนเหล่านี้ได้เรียนวิธีอ่านจากเทปวิดิทัศน์ทุกวันเพื่อฝึกฝนทักษะในการอ่าน และให้เข้าใจคำศัพท์ ผลปรากฏว่านักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านที่อยู่ในระดับต่ำ ได้รับความรู้ในการอ่านมากขึ้นกว่าการเรียนในชั้นธรรมดา

โคนิค และฮิลล์ (Koenig and Hill. 1967 : 12) ได้สรุปผลการวิจัยเปรียบเทียบผล การเรียนการสอน โดยใช้เทปโทรทัศน์กับการเรียนการสอนจากครูในห้องเรียนปกติ ผลการวิจัย ส่วนใหญ่พบว่า การเรียนการสอนโดยใช้โทรทัศน์มีผลดีกว่าการเรียนการสอนจากครูในห้องเรียน ปกติและได้แสดงความเห็นไว้ว่าอาจเป็นเพราะการสอนทางโทรทัศน์มีการเตรียมตัวที่ดีกว่า

เอลรูด (Elrod . 1972 : 5823) ได้ทดลองใช้เทปโทรทัศน์เป็นเครื่องมือในการสอน ลักษณะกฎเกณฑ์ในการขับร้องที่มหาวิทยาลัยจอร์เจีย กลุ่มทดลองใช้นักเรียนฝึกหัดครู ฝึก ทักษะและหลักการทางทฤษฎีดนตรี โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเรียนจาก ครูผู้สอนโดยตรงและกลุ่มทดลองสอนโดยใช้เทปโทรทัศน์ ผลการวิจัยพบว่า มีความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่าการใช้เทปโทรทัศน์สามารถสอนดนตรีได้ทุกเรื่อง

นอร์ริส (Norris. 1982 : 1464) ได้ทดลองใช้กล้องโทรทัศน์และการบันทึกภาพเพื่อช่วย ในเทคนิคการเรียน “FUR ELISE” ของบีโทเฟน ใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 5 ปีขึ้นไปจนถึงผู้ใหญ่ ใช้เทปโทรทัศน์บันทึกการสอนและใช้บันทึกการเล่นดนตรีของผู้เรียน เพื่อดูผลการเรียนของตน และแก้ไขปรับปรุง การการวิจัยพบว่าการใช้เทปโทรทัศน์สามารถช่วยในการเรียนการสอน เทคนิคการเล่นดนตรีได้ดี

อนันต์นพ นิรมล (2531 : 32) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้กิจกรรมนาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากเทปโทรทัศน์กับการสอนปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้ กิจกรรมนาฏศิลป์ภาคความรู้ของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน แต่ผลการเรียนรู้ภาคปฏิบัติกลุ่มที่เรียน นาฏศิลป์จากเทปโทรทัศน์สูงกว่าการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศิริวรรณ พึ่งปรีดา (2532 : 95) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะกระบวนการ ทางวิทยาศาสตร์และความคงทนในการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์กายภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้แบบเรียนเทปโทรทัศน์ประกอบการสอน ตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และ ความคงทนในการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์กายภาพของนักเรียนที่เรียน โดยใช้แบบเรียนเทปโทรทัศน์ ประกอบสูงกว่าการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นฤมล วังใน (2533 : 37) ได้ศึกษาผลของการอ้างอิงตนในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ จากโปรแกรมวิดิทัศน์ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านพุทธิพิสัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านพุทธิพิสัยของนักเรียนที่เรียนจากโปรแกรมวิดิทัศน์ที่มีการอ้างอิงตนสูงกว่าโปรแกรมวิดิทัศน์ที่ไม่มีการอ้างอิงตนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชัยพร พุ่มทองดี (2534 : 51) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ปฐมพยาบาลของนักเรียนพลตำรวจ โรงเรียนตำรวจภูธร 4 โดยการสอนด้วยเทปโทรทัศน์กับการสอนปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาปฐมพยาบาลของนักเรียนพลตำรวจที่สอนด้วยเทปโทรทัศน์สูงกว่าการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บุญสม เลิศพิเชฐ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาชีววิทยาและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนด้วยชุดบทเรียนเทปโทรทัศน์กับการสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยาของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยชุดบทเรียนเทปโทรทัศน์ กับการสอนตามคู่มือครู สูงกว่ากันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลสัมฤทธิ์ทางด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่สอนด้วยชุดบทเรียนเทปโทรทัศน์กับการสอนตามคู่มือครู สูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยชุดบทเรียนเทปโทรทัศน์หลังการสอนสูงกว่าก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูหลังการสอนสูงกว่าก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุทธิดา แก้วมณี (2536 : 56) ได้สรุปผลการศึกษาประสิทธิภาพเทปวิดิทัศน์การสอน วิชานาฏศิลป์ เรื่องรำวงมาตรฐาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ จำนวน 79 คน ใ้ว่าเทปวิดิทัศน์เป็นสื่อที่มีคุณค่า สามารถช่วยเร้าความสนใจในการเรียนของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังสามารถช่วยแก้ปัญหาทางการศึกษาได้อีกด้วย

เมธิ เจริญสุข (2538 : 57) ได้ทำการพัฒนารายการวิดิทัศน์โดยใช้ชุดถ่ายทำแบบ กล้องเคียวแบบเบ็ดเสร็จ ผลการทดลองพบว่า การเรียนจากรายการเทปวิดิทัศน์ให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย

2.1 ความหมายและความสำคัญของประชาธิปไตย

ความหมายและความสำคัญของประชาธิปไตยได้กล่าวกันไว้มากมาย ศาโรช บัวศรี (2520 : 66 – 68) ได้ให้ความหมายของประชาธิปไตยไว้ 3 ประการด้วยกัน คือ

1. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมคติซึ่งหมายถึง การมีศรัทธาและความเชื่อมั่นในสิทธิปัญหาเหตุผลและความสามารถของมนุษย์ เทอคทูนอิสระภาพและเสรีภาพของมนุษย์
2. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมือง และวิธีการจัดระเบียบการปกครอง หมายถึง ระบบการเมืองที่ถือว่าอำนาจเป็นของประชาชนหรือมาจากประชาชน รัฐบาลเป็นเพียงผู้ได้รับมอบอำนาจให้ทำหน้าที่ปกครองแทนประชาชนเท่านั้นและประชาชนมีโอกาสเปลี่ยนแปลงผู้ใช้อำนาจแทนตนได้โดยการเลือกตั้งที่มีกำหนดวาระ ถือว่าเป็นการปกครองของประชาชนและเพื่อประชาชน
3. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิตและการดำเนินชีวิตประจำวัน หมายถึง การอยู่ร่วมกัน ปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพทั้งกายและวาจา ไม่ก้าวล่วงในสิทธิของผู้อื่นและเคารพกฎเกณฑ์ของสังคม ร่วมกันรับผิดชอบและทำประโยชน์เพื่อความผาสุกของส่วนรวม ตลอดจนใช้สติปัญญาและความเฉลียวฉลาดในการแก้ปัญหาทั้งหมด

เชาวรัตน์ ศันสະวิชัย (2526 : 28) ได้ให้ความหมายประชาธิปไตยไว้ดังนี้ คำว่า “ประชาธิปไตย” เป็นคำที่กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ทรงบัญญัติขึ้น ภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Democracy” ซึ่งมาจากภาษากรีกว่า “Demos” หมายถึง ประชาชน และ “Kratos” หมายถึง อำนาจ รวมกันแล้วหมายความว่า อำนาจของประชาชนพลเมือง และ “อธิปไตย” หมายถึง อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ เมื่อรวมกันแล้ว หมายถึง อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นของประชาชน

ลาสกี (Laski, 1967 : 84) ได้สรุปความหมายของประชาธิปไตยไว้ 3 ระบบด้วยกัน คือ

1. ประชาธิปไตยในระบบการเมืองและการปกครอง (political democracy) เป็นประชาธิปไตยที่เน้นถึงรูปแบบของรัฐบาล ระบบการปกครอง การกำหนดให้มีรัฐธรรมนูญ รัฐสภา ตลอดจนการจัดตั้งองค์กรต่าง ๆ ตามปรัชญาของประชาธิปไตย
2. ประชาธิปไตยในระบบเศรษฐกิจ (economic democracy) เป็นเรื่องของการจัดการระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม คู่ครองสิทธิและแรงงาน ประกันประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพ

การสร้างพลังต่อรอง (bargaining power) ในทางเศรษฐกิจและแรงงาน การกระจายรายได้
 อย่างเป็นธรรมในสังคมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำต่ำสูงในทางเศรษฐกิจ

3. ประชาธิปไตยที่เป็นบุคลิกภาพ (personality democracy) หรือวิถีชีวิตของบุคคล
 เน้นถึงการประพฤติปฏิบัติของบุคคลในเชิงพฤติกรรมศาสตร์ เพราะถือว่าประชาธิปไตยเป็นวิถีทาง
 การดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคม เช่น การเคารพสิทธิของผู้อื่น การมีวินัยต่อตนเอง ต่อสังคม
 การรับผิดชอบต่อหน้าที่ ตลอดจนการใช้สิทธิของตนเองอย่างสมบูรณ์ภายในขอบเขตของกฎหมาย
 และกติกาของสังคม การรู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล

เคสเซล (Kessel. 1970 : 3-4) ได้แบ่งแยกประชาธิปไตยออกเป็น 2 ระดับ ตาม
 ลักษณะโครงสร้างและเนื้อหาของประชาธิปไตย คือ

1. ประชาธิปไตยในระดับมหภาค (macro democracy) เป็นประชาธิปไตยในระบบ
 การเมือง การปกครอง รูปแบบของรัฐบาลและรัฐสภา การจัดตั้งองค์กร และกฎหมาย
 สำหรับใช้เป็นกติกาในการปกครองประเทศ

2. ประชาธิปไตยในระดับจุลภาค (micro democracy) เป็นประชาธิปไตยในระบบ
 พฤติกรรมหรือการประพฤติปฏิบัติของบุคคลในสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในกลุ่มชน
 ต่าง ๆ

2.2 ประชาธิปไตยในลักษณะที่เป็นวิถีชีวิต

คิวอี้ (Dewey. 1967 : 61-99) ได้กล่าวถึงประชาธิปไตยไว้ว่า ประชาธิปไตยแบ่งออก
 เป็น 2 ลักษณะ คือ แบบการปกครองและแบบวิถีชีวิต แบบที่สองนี้มีความสำคัญกว่าแบบแรก
 เป็นอันมาก เพราะประชาธิปไตยแบบวิถีชีวิตนั้นจะส่งผลให้การปกครองสมบูรณ์ขึ้น และ
 ประสบผลสำเร็จ ซึ่งความหมายของประชาธิปไตยในลักษณะวิถีชีวิต หมายถึง ความสัมพันธ์
 ระหว่างมนุษย์ 3 ประการ คือ

ประการที่หนึ่ง การเคารพซึ่งกันและกัน หมายถึง การเคารพในสิทธิและเสรีภาพซึ่ง
 กันและกัน การเคารพในความคิดเห็นและการกระทำของผู้อื่น

ประการที่สอง การแบ่งปันปันส่วน การร่วมมือและประสานงานกัน ซึ่งได้แก่
 การทำงานร่วมกัน อาสาทำงานกันในหมู่คณะ การทำงานตามความสามารถและสมรรถภาพ
 ของแต่ละคน การทำงานและอยู่ร่วมกันตามมติของส่วนรวมที่ได้ร่วมกันวางแผนร่วมกันหรือ
 ตกลงกันไว้ด้วยเสียงส่วนใหญ่

ประการที่สาม การใช้วิธีการแห่งปัญญา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อวิถีชีวิตเป็นอย่างยิ่ง วิธีการแห่งปัญญา ได้แก่ การทำงานหรือกิจกรรมใด ๆ ด้วยความรอบคอบ และการใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์

ประเสริฐ แยมกลิ่นฟูง (2519 : 116) ได้กล่าวถึงคุณค่าของประชาธิปไตยในวิถีชีวิตไว้ว่า แท้ที่จริงแล้วประชาธิปไตย มิใช่เป็นเพียงลักษณะรูปแบบของการปกครองเท่านั้น หากแต่เป็นลักษณะของการใช้ชีวิตของผู้คนในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นในครอบครัว การคบเพื่อนฝูง หรือในการทำงาน โดยยึดมั่นในคุณค่าและหลักการในการดำเนินชีวิต เช่น การใช้หลักเหตุผล เคารพสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล มีความเป็นตัวของตัวเอง รับผิดชอบต่อสังคม รักความเป็นธรรม มีระเบียบวินัยและมีความอดกลั้น

วิสุทธิ โพธิ์แท่น (2524 : 23) เป็นอีกผู้หนึ่งที่ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับประชาธิปไตยในวิถีชีวิต โดยมีลักษณะสำคัญสรุปได้ดังนี้ คือ

1. การมีเหตุผล
2. การเคารพซึ่งกันและกัน ได้แก่ การเคารพในความเป็นมนุษย์ การเคารพในความสามารถของบุคคล
3. การตกลงในความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างสันติวิธีด้วยการประนีประนอม และความอดกลั้น
4. การดำเนินชีวิตอย่างเสรีภาพภายใต้กฎหมาย และไม่ถูกแทรกแซงจากรัฐโดยไม่จำเป็น

2.3 พฤติกรรมประชาธิปไตย

พฤติกรรมประชาธิปไตย เป็นสิ่งมีมนุษย์พึงประพฤติและปฏิบัติให้เกิดขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม มีหลายท่านได้กล่าวถึงพฤติกรรมประชาธิปไตยไว้ดังนี้

จิราวุธ พลมณี (2530 : 8) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมประชาธิปไตยไว้ว่า พฤติกรรมประชาธิปไตย คือ ลักษณะการแสดงออกที่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย กล่าวคือ

1. คารวธรรม คือ การให้เกียรติซึ่งกันและกันทั้งกาย วาจา และใจ การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักคำนึงถึงสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น
2. สามัคคีธรรม คือ การแบ่งปันกัน ร่วมงานกันและประสานงานกัน ตระหนักในความสามัคคีในหมู่คณะ มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนรวม โดยร่วมมือกันทำตามอัตราภาพและประสานงานกันตามแผนที่ร่วมกันวางไว้

3. ปัญญาธรรม คือ การใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิตด้วยวิธีการแห่งปัญญา และศีลธรรม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ไม่ศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ

กิตติ์ บุญชูวิทย์ (2533 : 27) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมประชาธิปไตยไว้ ดังนี้ พฤติกรรมประชาธิปไตย หมายถึง การแสดงออกที่สอดคล้องกับการปกครองในระบบประชาธิปไตย ซึ่งสังเกตได้จากการกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองและยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นเทียบเท่าตน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนรวมและการรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองพฤติกรรมดังกล่าวเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมกับระบอบประชาธิปไตย

สุณีย์ ช่วยออก (2537 : 49-51) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตย โดยสรุปได้ดังนี้ เป็นความเคารพในความเสมอภาคของมนุษย์ เคารพในสิทธิเสรีภาพซึ่งกันและกัน เคารพในความคิดเห็น และการกระทำของตนเองและของผู้อื่น รู้จักให้ความร่วมมือช่วยเหลือวางแผนงาน ตลอดจนประสานงานซึ่งกันและกัน อาสารับทำงานตามความสามารถของตน ทำความดีของส่วนรวม มีเหตุผลในการตัดสินใจปัญหาและการทำงานอย่างรอบคอบเสมอ ๆ

2.4 แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย

เนื่องจากระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบที่โลกยอมรับกันว่า เป็นระบอบที่มนุษย์จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขมากกว่าระบอบใดที่โลกเคยมีอยู่ ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยขึ้น เพื่อเป็นการสนองนโยบายของรัฐบาลและเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2538 : 18-20) จึงได้กำหนดแนวทางเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ในการดำเนินชีวิตตามระบบสังคมประชาธิปไตย โดยกำหนดพฤติกรรมไว้ 4 ด้าน คือ

1. ด้านวินัยธรรม นักเรียนนักศึกษาจะต้องเกิดพฤติกรรมด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับตามที่สถานศึกษานั้น ๆ กำหนด กฎ ระเบียบ ข้อบังคับจะต้องเกิดมาจากความเห็นชอบของนักเรียน นักศึกษารวมทั้งครู – อาจารย์ในสถานศึกษานั้น ๆ ทั้งนี้รวมถึงกฎระเบียบข้อบังคับที่เกิดขึ้นจากเจ้ากรมสังกัดและกระทรวงด้วย และให้รวมถึงตัวบทกฎหมายที่ใช้บังคับให้ประชาชนในประเทศประพฤติปฏิบัติ

2. ด้านการยอมรับ นักเรียน นักศึกษาจะต้องเกิดพฤติกรรมในการเคารพต่อสิทธิของบุคคลต่าง ๆ ที่อยู่ในสถานศึกษาด้วยกัน สิทธินั้น ๆ จะเป็นสิทธิที่สถานศึกษานั้นมอบหมายให้

ทุกคนที่เข้ามาเป็นนักเรียน นักศึกษาแล้วจะต้องได้รับ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นสิทธิที่จะได้รับการศึกษา ในสถานศึกษาแห่งนั้น สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนนักเรียน นักศึกษา และสิทธิอื่น ๆ ที่พึงมีในฐานะที่เป็นนักเรียน นักศึกษาในสถานศึกษานั้น

3. ด้านศรัทธาธรรม นักเรียน นักศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากเพื่อนนักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ และสถานศึกษาที่ได้รับมอบหมายด้วยความศรัทธาในหน้าที่ที่ได้รับ ประพฤติปฏิบัติหน้าที่ตามข้อตกลงที่ได้กำหนดด้วยความเต็มใจ และเมื่อได้เปลี่ยนหน้าที่ให้รับผิดชอบในหน้าที่อื่นก็สามารถทำได้ด้วยความยินดี สามารถเป็นได้ทั้งผู้นำและผู้ตามและสมาชิกของกลุ่มนั้น ๆ

4. ด้านสามัคคีธรรม นักเรียน นักศึกษาจะต้องอยู่ร่วมกันในสังคมสถานศึกษานั้น ๆ ด้วยความรักความผูกพัน และสามัคคีต่อกัน รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถเป็นสมาชิกที่ดี และทำคุณประโยชน์ให้กับกลุ่มนั้น ๆ และเมื่อรวมตัวเป็นกลุ่มกันแล้วก็รู้จักใช้สิทธิ ใช้เสียงของตนเพื่อการเลือกตั้งสมาชิกในกลุ่มเพื่อรับผิดชอบหน้าที่ต่าง ๆ ที่กลุ่มได้รับมอบหมาย

นาวิ รังสิวารักษ์ (2525 : 71-72) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยไว้ว่า ครูจะต้องสอนให้เด็กเป็นคนมีเหตุผล ไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ ฝึกให้เด็กเป็นคนกล้าแสดงออกด้วยการซักถามหรือแสดงความคิดเห็น รู้จักเคารพความคิดเห็นของผู้อื่นและเคารพมติในเสียงส่วนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับ ละเมียด ลิมอักษร (2517 : 6-16) ที่ว่า ครูจะต้องฝึกให้เด็กรู้จักค้นคว้าหาความรู้อย่างมีเหตุผล ไม่เชื่ออะไรง่ายง่าย โดยส่งเสริมให้เด็กใช้แหล่งวิชาการต่าง ๆ เช่น หนังสือ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ ฯลฯ นอกจากนี้ยังต้องส่งเสริมให้เด็กทำงานเป็นกลุ่มเพื่อฝึกกระบวนการประชาธิปไตยในเรื่องการให้ความร่วมมือกับหมู่คณะ การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การแสดงความคิดเห็น การรับผิดชอบในหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย และเกรียง กิริติกร (2517 : 25-26) ก็ได้เสนอว่า ควรพยายามสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนในโรงเรียนให้เป็นประชาธิปไตยทั้งในแง่การสอน การปกครอง โดยใช้วิธีการสอนที่ส่งเสริมการแสดงความคิดเห็น การเป็นคนมีเหตุผล ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การค้นคว้าหาความรู้ โดยครูเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมตลอดเวลา

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย

ฉวีวรรณ กฤษสินชัย (2528 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าบทบาทของครูตามการรับรู้ของตนเองในการเสริมสร้างค่านิยมและบุคลิกภาพประชาธิปไตย ให้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษา เขตการศึกษา 6 กลุ่มตัวอย่างเป็นครูสังกัดคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

เขตการศึกษา 6 จำนวน 378 คน โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการศึกษาพบว่า ได้มีการปฏิบัติจริงในการจัดกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างค่านิยมและบุคลิกภาพประชาธิปไตยในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรและการจัดกิจกรรมระหว่างโรงเรียนและชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางในการสร้างค่านิยมและบุคลิกภาพประชาธิปไตยให้นักเรียนประถมศึกษาว่า ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ ให้การนิเทศติดตามผลและให้ข้อเสนอแนะในเรื่องนี้แก่ครูน้อยเกินไป และโรงเรียนขาดสื่อการสอนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างค่านิยมและบุคลิกภาพประชาธิปไตย สำหรับความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับแนวทางในการปฏิบัตินั้น เรื่องที่สำคัญคือผู้บริหาร โรงเรียนควรให้การสนับสนุนให้กำลังใจครูในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดพิมพ์เอกสารคู่มือและจัดอบรมครูให้เข้าใจตรงกันถึงวิธีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยให้นักเรียนประถมศึกษา

บุญมี เตือนันต์กุล (2539 : 169-170) ดัชนีผลของการฝึกพฤติกรรมประชาธิปไตยต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดกลางคลองสาม อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2538 จำนวน 60 คน โดยจำแนกเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน กลุ่มควบคุม จำนวน 60 คน แต่ละกลุ่มยังประกอบด้วยผู้สมัครใจเข้าร่วมฝึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านวิถีชีวิตจำนวน 15 คน ผู้ไม่สมัครใจเข้าฝึกอีกจำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการทดลองได้แก่ โปรแกรมการฝึกพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านวิถีชีวิต ผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้สามารถทราบแนวทาง และวิธีการฝึกพฤติกรรมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อประชาธิปไตยด้านวิถีชีวิตอย่างได้ผลดี นอกจากนี้วิธีการและรูปแบบการฝึกพฤติกรรมสามารถใช้เป็นพื้นฐานในการค้นคว้าวิจัยเพื่อเปลี่ยนเจตคติในเรื่องอื่น ๆ ได้อีกด้วย

มาเซียลัส (Massialas. 1991 : 105) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี และกระบวนการสังคมประภิตทางการเมือง ผลของการศึกษาพบว่า มีปัจจัยหลายอย่างที่มีบทบาทต่อการฝึกอบรมความเป็นพลเมืองดีและความเข้าใจทางการเมือง ซึ่งได้แก่ บทบาทของครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียน หนังสือ ตำรา และตัวแปรอื่นๆ ที่มีผลต่อนักเรียน ซึ่งสรุปได้ว่า

1. บทบาทของครอบครัว พบว่า ครอบครัวมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากต่อการสร้างเสริมพฤติกรรมประชาธิปไตยให้กับเด็ก เด็กในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และเด็กในครอบครัวที่มีฐานะ จะมีการเรียนรู้ทางการเมืองได้ดี ส่วนการอบรมเลี้ยงดูอย่างเคร่งครัด จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเมือง

2. บทบาทของกลุ่มเพื่อน พบว่า เด็กที่มีฐานะทางสังคมแบบเดียวกัน มีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติทางการเมืองแบบเดียวกัน สำหรับบทบาทของเพื่อนที่เป็นกลุ่มวัยรุ่น พบว่า เด็กชาย

ได้รับอิทธิพลทางการเมืองและความเป็นพลเมืองดีมาจากเพื่อนที่เล่นกีฬาเก่ง ส่วนเด็กผู้หญิงจะได้รับอิทธิพลทางการเมืองและความเป็นพลเมืองดีจากความเป็นผู้นำกิจกรรมกลุ่ม

3. บทบาทของโรงเรียน พบว่า การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมีผลต่อการสร้างความรู้ความสามารถของเด็ก และความรู้ความสามารถของเด็กจะเปลี่ยนแปลงไปตามเนื้อหาที่เรียนและวิธีการสอนของครู นอกจากนั้นสถานที่เรียนซึ่งหมายถึงอาคารสถานที่ รวมถึงสิ่งแวดล้อมทั้งหมดในโรงเรียนมีผลต่อการเรียนรู้เรื่องการเมืองในระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างมาก

4. บทบาทของตำราและหนังสือต่าง ๆ พบว่า หนังสือและตำราบทเรียนไม่มีอิทธิพลและกระตุ้นให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นศรัทธาอย่างแรงกล้าต่อวิธีการประชาธิปไตย เนื้อหาในหนังสือที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นอยู่ในสังคมจะทำให้นักเรียนเกิดความสับสนในด้านความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับสังคม

5. บทบาทในด้านเพศ พบว่า เพศชายสามารถเรียนการเมืองได้เร็วกว่าเพศหญิง เพศชายจะรับรู้เรื่องการเมืองในลักษณะของสถาบัน ผิดกับการเรียนรู้ทางการเมืองของเพศหญิงที่รับรู้เรื่องของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเมืองมากกว่าสถาบัน

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนาการศึกษา

3.1 หลักการวิจัยและพัฒนาการศึกษา (educational research and development)

การวิจัย คือ กระบวนการค้นหาความรู้ความจริงด้วยวิธีการที่มีระเบียบระบบเป็นที่น่าเชื่อถือได้ บอร์ก และกอลล์ (Borg and Gall, 1989 : 782) ได้กล่าวถึงหลักการวิจัยและพัฒนาการศึกษาไว้ดังนี้การวิจัยและพัฒนาการศึกษา (educational research and development) เป็นการพัฒนาการศึกษาโดยพื้นฐานของการวิจัย (research based education development) เป็นกลยุทธ์หรือวิธีการสำคัญที่นิยมใช้ในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาการศึกษาโดยเน้นหลักเหตุผล และตรรกวิทยาเป็นเป้าหมายหลัก คือ ใช้เป็นกระบวนการในการพัฒนา และประเมินผลผลิตทางการศึกษา (education product) อันหมายรวมถึง หนังสือ วัสดุ ครุภัณฑ์ทางการศึกษาและโปรแกรมคอมพิวเตอร์ หรือแม้แต่วิธีการสอน การจัดโปรแกรมทางการศึกษา จุดเน้นหลักของการวิจัยและพัฒนาในยุคปัจจุบันมักจะถูกจัดให้อยู่ในระดับต้น ๆ ของโปรแกรมการพัฒนาต่าง ๆ เสมอ ซึ่งโปรแกรมต่าง ๆ เหล่านี้จัดได้เป็นระบบการเรียนรู้ที่ซับซ้อน และจะต้องจัดเตรียมทำวัสดุอุปกรณ์และบุคลากรเฉพาะด้านที่เหมาะสม

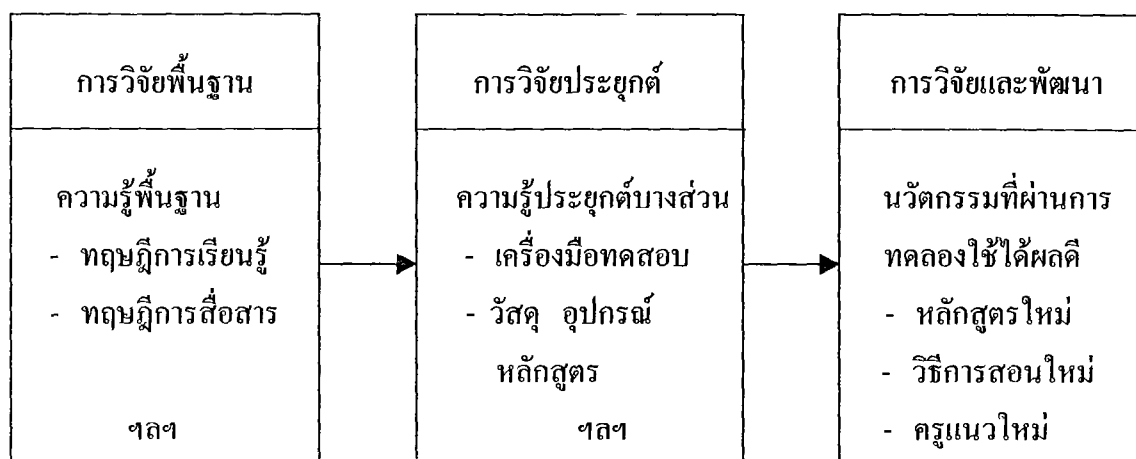
3.2 การวิจัยและพัฒนาการศึกษา

การวิจัยและการพัฒนาทางการศึกษาแตกต่างจากการวิจัยทางการศึกษา 2 ประการ คือ

1. เป้าประสงค์ (goal) การวิจัยทางการศึกษามุ่งค้นคว้าหาความรู้ใหม่โดยการวิจัยพื้นฐานหรือมุ่งหาคำตอบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานโดยการวิจัยประยุกต์ แต่การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษามุ่งพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพผลผลิตทางการศึกษา แม้ว่าการวิจัยประยุกต์ทางการศึกษหลายโครงการมีการพัฒนาผลผลิตทางการศึกษา เช่น การวิจัยเปรียบเทียบประสิทธิภาพของวิธีสอน หรืออุปกรณ์การสอน ผู้วิจัยอาจพัฒนาสื่อ หรือผลผลิตทางการศึกษา สำหรับการสอนแต่ละแบบแต่ละผลผลิตเหล่านี้ โดยใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐานของการวิจัยแต่ละครั้งเท่านั้น ไม่ได้พัฒนาไปสู่การใช้สำหรับโรงเรียนทั่วไป

2. การนำไปใช้ การวิจัยทางการศึกษามีช่องว่างระหว่างผลการวิจัยกับการนำไปใช้จริงอย่างกว้างขวาง กล่าวคือ ผลการวิจัยทางการศึกษาจำนวนมากอยู่ในตู้ ไม่ได้รับการพิจารณานำไปใช้ นักการศึกษาและนักวิจัยจึงหาทางลดช่องว่างดังกล่าว โดยวิธีที่เรียกว่า “ การวิจัยและพัฒนา ”

อย่างไรก็ตาม การวิจัยและพัฒนาการศึกษามีใช้สิ่งที่ทดแทนการวิจัยทางการศึกษา แต่เป็นเทคนิควิธีที่จะเพิ่มศักยภาพของการวิจัยการศึกษา ให้มีผลต่อการจัดการทางการศึกษาคือเป็นตัวเชื่อมเพื่อเปลี่ยนแปลงไปสู่ผลผลิตทางการศึกษาที่ใช้ประโยชน์ได้จริงในโรงเรียนทั่วไป ดังนั้น การใช้กลยุทธ์การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการศึกษา จึงเป็นการใช้ผลจากการวิจัยทางการศึกษา (ไม่ว่าจะเป็นการวิจัยพื้นฐานหรือการวิจัยประยุกต์) ให้เป็นประโยชน์มากขึ้น สามารถสรุปความสัมพันธ์และความแตกต่าง ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 แสดงความสัมพันธ์และความแตกต่างระหว่างการวิจัยการศึกษากับการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา

3.3 ขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนาการศึกษา

บอร์ก และกอลด์ (Borg and Gall, 1989 : 784 – 785) ได้กล่าวถึงขั้นตอนสำคัญของการวิจัยและพัฒนาไว้ 11 ขั้นตอน ดังนี้คือ

1. กำหนดผลผลิตทางการศึกษาที่จะทำการพัฒนา

ขั้นนี้ต้องกำหนดให้ชัดว่าผลผลิตทางการศึกษาที่วิจัยและพัฒนาคืออะไร โดยต้องกำหนดว่า

1.1 ตรงกับความต้องการหรือไม่

1.2 ความก้าวหน้าทางวิชาการมีพอเพียงที่จะพัฒนาผลผลิตที่กำหนดหรือไม่

1.3 บุคลากรที่มีอยู่มีทักษะความรู้และประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการวิจัยและพัฒนาหรือไม่

1.4 ผลผลิตนั้นจะพัฒนาขึ้นในเวลาอันสมควรได้หรือไม่

2. รวบรวมข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นนี้เป็นการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยการสังเกตภาคสนาม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ผลผลิตทางการศึกษาที่กำหนด ถ้ามีความจำเป็นผู้ทำการวิจัยอาจต้องทำการศึกษาวิจัยขนาดเล็กเพื่อหาคำตอบซึ่งงานวิจัยและทฤษฎีที่มีอยู่ไม่สามารถตอบได้ ก่อนที่จะเริ่มทำการพัฒนาต่อไป

3. วางแผนวิจัยและพัฒนา ขั้นนี้ประกอบไปด้วย

3.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้ผลผลิต

3.2 ประมาณค่าใช้จ่าย กำลังคน และระยะเวลาที่ต้องใช้เพื่อการศึกษาหาความเป็นไปได้

3.3 พิจารณาผลสืบเนื่องผลผลิต

4. พัฒนารูปแบบขั้นตอนของผลผลิต

ขั้นนี้เป็นการออกแบบและจัดทำผลผลิตการศึกษาตามที่วางแผนไว้ เช่นถ้าเป็นโครงการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรอบรมระยะสั้นก็ต้องออกแบบหลักสูตร เตรียมวัสดุ หลักสูตร คู่มือการฝึกอบรม เอกสารในการฝึกอบรมและเครื่องมือในการประเมินผล

5. ทดลองหรือทดสอบผลผลิต ครั้งที่ 1

ขั้นนี้เป็นการนำผลผลิตไปทดลองกับโรงเรียนจำนวน 1-3 โรงเรียน ใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก ประเมินผลโดยใช้แบบสอบถาม การสังเกต และการสัมภาษณ์ แล้วรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์

6. ปรับปรุงผลผลิต ครั้งที่ 1

ขั้นนี้เป็นการนำข้อมูลและผลการทดลองใช้จากขั้นที่ 5 มาพิจารณาปรับปรุง

7. ทดลองหรือทดสอบผลผลิต ครั้งที่ 2

ขั้นนี้เป็นการนำผลผลิตที่ได้ปรับปรุงไปทดลอง เพื่อทดสอบคุณภาพผลผลิตตามวัตถุประสงค์ ในโรงเรียนจำนวน 5-15 โรงเรียน ประเมินผลเชิงปริมาณในลักษณะ pretest กับ posttest นำไปเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของการใช้ผลผลิต อาจมีกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ถ้าจำเป็น

8. ปรับปรุงผลผลิต ครั้งที่ 2

นำข้อมูลและผลการทดลองจากขั้นที่ 7 มาพิจารณาปรับปรุง

9. ทดลองหรือทดสอบผลผลิต ครั้งที่ 3

ขั้นนี้เป็นการนำผลผลิตที่ปรับปรุงไปทดลอง เพื่อทดสอบคุณภาพการใช้งานของผลผลิตโดยผู้ใช้ตามลำพังในโรงเรียนจำนวน 10-30 โรงเรียน ประเมินผลโดยใช้แบบสอบถาม การสังเกตและการสัมภาษณ์แล้วรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์

10. ปรับปรุงผลผลิต ครั้งที่ 3

นำข้อมูลจากการทดลองครั้งที่ 9 มาพิจารณาปรับปรุงเพื่อผลิตและเผยแพร่ต่อไป

11. เผยแพร่

ขั้นนี้เป็นการเสนอรายงานเกี่ยวกับการวิจัย และพัฒนาผลผลิต ในที่ประชุมสัมมนาทางวิชาการ หรือวิชาชีพ หรือสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ไปใช้ในโรงเรียนต่าง ๆ หรือติดต่อบริษัทเพื่อผลิตจำหน่ายต่อไป

3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนการศึกษา

เพียร ศรีทอง (2529 : 41 – 42) ทำการสร้างและหาประสิทธิภาพรายการเทปโทรทัศน์ เพื่อการสอนวิชาภาษาไทย 102 เรื่องการละครไทย ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกพลศึกษา วิทยาลัยพลศึกษา โดยตั้งเกณฑ์ประสิทธิภาพที่ 80 / 80 ทำการทดลองกับนักศึกษาปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาไทย 102 จำนวน 50 คน ผลการวิจัยพบว่ารายการเทปโทรทัศน์ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูง ผลการประเมินหลังการเรียน พบว่านักศึกษาได้รับความรู้เพิ่มขึ้น คะแนนก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักศึกษามีเจตคติต่อการเรียนการสอนด้วยรายการเทปโทรทัศน์อยู่ในเกณฑ์ระดับสูงมาก

วรวรรณ จันทรัฐ (2531 : บทคัดย่อ) ได้สร้างเทปการสอนโทรทัศน์สำหรับผู้ปกครอง ในการฝึกฟังให้แก่เด็กที่บกพร่องทางการได้ยิน โดยตั้งเกณฑ์ประสิทธิภาพที่ระดับ 80 / 80 ทำการทดลองกับผู้ปกครอง 12 คน และเด็กในการปกครอง 12 คน ผลการวิจัยมีค่าอยู่ระหว่าง 90.00 ถึง 96.67 และ 83.33 ถึง 94.44

รังสี เกษมสุข (2531 : 37) ได้ศึกษาเพื่อสร้างบทเรียนเทปโทรทัศน์ สำหรับประกอบการเรียนการสอนวิชาดนตรี เรื่อง ลักษณะเสียงและการประสมวงของเครื่องดนตรีไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ บทเรียนเทปโทรทัศน์ประกอบวิชาดนตรี เรื่อง ลักษณะเสียงและการประสมวงของเครื่องดนตรีไทย และทดสอบ ปรากฏว่า บทเรียนเทปโทรทัศน์ประกอบการสอนวิชาดนตรี เรื่องลักษณะเสียงและการประสมวงของเครื่องดนตรีไทย มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80 / 80 ที่กำหนดไว้

วิภาวรรณ สุขสฤติย์ (2532 : 40) ได้ทำการผลิตวีดิโอเทปการสอน สำหรับใช้ในการเรียนการสอน วิชา เครื่องแต่งกายชายตามหลักสูตรวิชาชีพชั้นในโรงเรียนสารพัดช่าง ผลปรากฏว่าวีดิโอเทปการสอนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80 / 80 นอกจากนั้นผลการทดสอบ

ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า วิดีโอเทป การสอนที่ผลิตขึ้นช่วยให้นักศึกษามีความรู้เพิ่มขึ้นและมีประสิทธิภาพเชื่อถือได้

ไพโรจน์ วรกรรมล (2539 : บทคัดย่อ) ได้พัฒนารายการวิดิทัศน์การสอนเรื่อง การ ผนึกภาพและการใช้ภาพทางการศึกษา ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และหลังเรียนของกลุ่มทดลองแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการเรียนจากรายการวิดิทัศน์การสอนเรื่องการผนึกภาพ และการใช้ภาพทางการศึกษา ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นจริง

2. รายการวิดิทัศน์การสอนเรื่องการผนึกภาพและการใช้ภาพทางการศึกษา มีประสิทธิ ภาพ (E_1/E_2) เป็น 91.06 / 93.00 แสดงว่า วิดิทัศน์การสอนมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ กำหนด (90 / 90) จริง

สุธัญญา ภูรัตนพิชญ์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้พัฒนารายการวิดิทัศน์การสอน ชุดการ ล้างฟิล์มและอัดขยายภาพขาว – ดำ ผลการวิจัยปรากฏว่า รายการวิดิทัศน์การสอน ชุดการล้าง ฟิล์มขาว – ดำ มีประสิทธิภาพเป็น 86.11 / 82.00 และชุดการอัดขยายภาพขาว – ดำ มีประสิทธิ ภาพเป็น 82.92 / 82.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนการหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดย เปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า การเรียนจากรายการวิดิทัศน์การสอน ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่า รายการวิดิทัศน์สามารถสร้างความสนใจ ทำให้ผู้ เรียนสนใจบทเรียนมากขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น เนื่องจาก วิดิทัศน์เป็นสื่อที่ให้ทั้งภาพ และเสียง ดังนั้นการพัฒนารายการวิดิทัศน์โดยผ่านกระบวนการออกแบบและพัฒนาอย่างเป็น ระบบ จึงน่าจะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงเลือกพัฒนารายการวิดิทัศน์ การสอนเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีประสิทธิภาพ ให้เหมาะสมกับการนำไปใช้ ในการเรียนการสอนของกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 เพื่อแก้ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตยในอีกทางหนึ่ง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การสร้างรายการวิดิทัศน์การสอน
4. การดำเนินการทดลอง
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนวัดกำแพง เขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 182 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนวัดกำแพง เขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 125 คน ที่ได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. รายการวิดิทัศน์การสอน เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของกลุ่มวิชา สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) จำนวน 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ลักษณะการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ตอนที่ 2 หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

2. แบบประเมินคุณภาพรายการวิดิทัศน์ของผู้เชี่ยวชาญ
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การสร้างรายการวิดิทัศน์การสอน

การสร้างรายการวิดิทัศน์การสอน ดำเนินตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ และเนื้อหาวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จากหนังสือหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
2. ศึกษารายละเอียดของเนื้อหาวิชา เรื่อง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย จากหนังสือเรียนและคู่มือครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 2 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 ลักษณะการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
 - ตอนที่ 2 หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
3. วิเคราะห์เนื้อหาและเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อเป็นแนวทางในการผลิตรายการวิดิทัศน์ให้ตรงกับเนื้อหาวิชา
4. เรียบเรียงเนื้อหา แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสมของบทเรียน
5. เขียนบทรายการวิดิทัศน์ตามเนื้อหาวิชาจำนวน 2 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 ลักษณะการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
 - ตอนที่ 2 หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
6. นำบทรายการวิดิทัศน์ที่สร้างขึ้นไปให้คณะกรรมการ และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อจำนวน 3 ท่านตรวจสอบ และได้แก้ไขข้อบกพร่องดังนี้ แก้ไขความต่อเนื่องของภาพให้ต่อเนื่องไม่สะดุด เปลี่ยนภาพให้สื่อความหมายชัดเจนและสัมพันธ์กับเสียงบรรยาย
7. นำบทรายการวิดิทัศน์ทั้ง 2 ตอน ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปถ่ายทำ ตัดต่อลำดับภาพและบันทึกเสียงตามกระบวนการผลิตวิดิทัศน์
8. นำบทเรียนวิดิทัศน์การสอนไปให้คณะกรรมการ และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ จำนวน 3 ท่านตรวจสอบ ได้แก่ ด้านเนื้อหาและการดำเนินเรื่อง ภาพ เสียง เวลา เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข

การสร้างแบบประเมินคุณภาพรายการวิดิทัศน์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินคุณภาพรายการวิดิทัศน์ แล้วสร้างแบบประเมินคุณภาพรายการวิดิทัศน์ 2 ด้าน ได้แก่

1.1 แบบประเมินด้านเนื้อหา

1.2 แบบประเมินด้านสื่อ

แบบประเมินทั้ง 2 ด้านเป็นแบบประเมินความคิดเห็นที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ ดีมาก (4) ดี (3) พอใช้ (2) ต้องปรับปรุง (1) ใช้ไม่ได้ (0) ส่วนท้ายของแบบประเมินเป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นแบบปลายเปิด

2. นำแบบประเมินคุณภาพรายการวิดิทัศน์ที่สร้างขึ้น ไปให้คณะกรรมการตรวจสอบและขอคำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไข ดังนี้ เพิ่มเติมรายการประเมินให้ครอบคลุมจนได้แบบประเมินคุณภาพรายการวิดิทัศน์ที่มีคุณภาพ

3. นำรายการวิดิทัศน์การสอนที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อประเมิน โดยในส่วนของเนื้อหาใช้แบบประเมินด้านเนื้อหา ในส่วนของการสร้างรายการวิดิทัศน์ใช้แบบประเมินด้านสื่อ

4. นำผลการประเมินมาหาค่าเฉลี่ย เพื่อประเมินคุณภาพรายการวิดิทัศน์

การแปลความหมายผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ ใช้เกณฑ์ ดังนี้

3.50 – 4.00 หมายถึง คุณภาพระดับดีมาก

2.50 – 3.49 หมายถึง คุณภาพระดับดี

1.50 – 2.49 หมายถึง คุณภาพระดับพอใช้

0.50 – 1.49 หมายถึง คุณภาพระดับต้องปรับปรุง

0.00 – 0.49 หมายถึง คุณภาพระดับใช้ไม่ได้

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การยอมรับคุณภาพของรายการวิดิทัศน์อย่างต่ำ 2.50

การสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากหนังสือการวัดผลของอนันต์ ศรีโสภ (2520 : 101-124) และเทคนิคการเขียนข้อสอบ จากหนังสือการวัดผลของชาวาล แพร์ตกุล (2520 : 11-210)
2. วิเคราะห์จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม และรายละเอียดของเนื้อหาวิชา เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
3. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นข้อสอบแบบปรนัยที่มี 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ แบ่งเป็น ตอนที่ 1 จำนวน 25 ข้อ และตอนที่ 2 จำนวน 25 ข้อ
4. นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และด้านวัดผลตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความสอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข
5. นำแบบทดสอบที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดกำแพงที่เคยเรียนเนื้อหาที่ผ่านมาแล้วในชั้นประถมปีที่ 6 จำนวน 70 คน เพื่อหาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบเป็นรายข้อ โดยนำแบบทดสอบที่ผ่านการทดลองมาตรวจให้คะแนน ถ้าตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือตอบมากกว่า 1 ตัวเลือกในข้อเดียวกัน ให้ 0 คะแนน
6. นำคะแนนที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิคของจุง-เตฟาน (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2528 : 186)
7. เลือกแบบทดสอบข้อที่มีความยากง่าย ระหว่าง .46 - .65 และมีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง .33 - .78 จำนวน 30 ข้อ โดยแบ่งเป็นตอนที่ 1 จำนวน 15 ข้อ และตอนที่ 2 จำนวน 15 ข้อ เพื่อนำไปใช้ในการทดลองจริง
8. นำแบบทดสอบที่คัดเลือกไว้ไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้การคำนวณจากสูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2528 : 168) โดยความเชื่อมั่นของแบบทดสอบรวมมีค่าเท่ากับ 0.91 เมื่อจำแนกเป็นตอนที่ 1 และตอนที่ 2 มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 และ 0.79 ตามลำดับ

การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. การทดลองครั้งที่ 1 นำรายการวิดิทัศน์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นไปทดลองใช้ เพื่อทดสอบคุณภาพขั้นต้นกับกลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่ม จำนวน 5 คน เพื่อรวบรวมปัญหา ความชัดเจนของภาพ ความชัดเจนของตัวอักษร ความชัดเจนของเสียงบรรยาย การใช้เวลาในการทำแบบฝึกหัดและด้านอื่น ๆ ข้อมูลที่ได้คือ

ตอนที่ 1 ภาพและเสียงบรรยายบางช่วงสื่อความหมายไม่ชัดเจน เวลาในการทำแบบฝึกหัดเร็วเกินไป ซึ่งผู้วิจัยได้แก้ไขโดยการเพิ่มจำนวนภาพ และเพิ่มรายละเอียดในส่วนของเสียงรวมทั้งเพิ่มเวลาในการทำแบบฝึกหัดให้มากยิ่งขึ้น

ตอนที่ 2 ภาพและตัวอักษรบางช่วงสื่อความหมายไม่ชัดเจน ซึ่งผู้วิจัยได้แก้ไขโดยแก้ไขภาพให้สื่อความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น และเพิ่มขนาดของตัวอักษรให้ใหญ่ขึ้น

2. การทดลองครั้งที่ 2 นำรายการวิดิทัศน์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำไปทดลองโดยใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม จำนวนกลุ่มละ 15 คน เพื่อดูแนวโน้มของประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งได้ประสิทธิภาพโดยรวมเป็น $93.78/93.11$ เมื่อจำแนกเป็นตอนที่ 1 และตอนที่ 2 มีประสิทธิภาพเป็น $93.78/93.34$ และ $93.78/93.03$ ตามลำดับ (ดังแสดงในภาคผนวก จ ตาราง 6) จากผลการทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยได้ปรับปรุงให้วิดิทัศน์การสอนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยทั้ง 2 ตอนผู้วิจัยได้เพิ่มคำบรรยายให้มากขึ้นเพื่อนักเรียนจะได้เรียนรู้จากการอ่านและการฟังไปพร้อม ๆ กัน

3. การทดลองครั้งที่ 3 นำรายการวิดิทัศน์ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว ไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 5 กลุ่ม จำนวนกลุ่มละ 15 คน รวม 75 คน เพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยผู้วิจัยมีวิธีการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม ดังนี้

3.1 ชี้แจงจุดมุ่งหมายการสอนด้วยวิดิทัศน์แก่กลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ถึงเข้าใจวิธีการ จุดประสงค์ และการประเมินผล

3.2 ดำเนินการสอนด้วยวิดิทัศน์เรื่อง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่ละตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ตอนที่ 2 หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ซึ่งในแต่ละตอน ผู้เรียนจะต้องทำกิจกรรมด้วยการตอบคำถามที่ปรากฏในแบบฝึกหัดตอนละ 10 ข้อ และเมื่อจบแต่ละตอนแล้วให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตอนละ 15 ข้อ

3.3 นำผลของคะแนนที่ได้จากแบบฝึกหัดระหว่างเรียน และคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบภายหลังการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง ไปหาประสิทธิภาพของบทเรียนวิดิทัศน์เพื่อเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งประสิทธิภาพโดยรวมทั้ง 2 ตอนเป็น 94.53 / 93.95 เมื่อจำแนกเป็นตอนที่ 1 และตอนที่ 2 มีประสิทธิภาพเป็น 94.80 / 94.04 และ 94.27 / 93.86 ตามลำดับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน
 - 1.1 หาค่าร้อยละ
 - 1.2 หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของแบบทดสอบ
 - 2.1 หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ
 - 2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยคำนวณจากสูตร KR-20 ของ
คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2531 : 168)

บทที่ 4

ผลการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผลการดำเนินการศึกษาค้นคว้าการพัฒนารายการวีดิทัศน์การสอน เรื่องการปกครอง
ในระบอบประชาธิปไตย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เสนอตามลำดับ ดังนี้

1. รายการวีดิทัศน์การสอน เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
2. ประสิทธิภาพของรายการวีดิทัศน์การสอน เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ผลการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. รายการวีดิทัศน์การสอน เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นเนื้อหา
ในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ที่บันทึกลงบนเทปบันทึกภาพระบบ PAL
แบบ VHS ที่เสนอภาพและเสียงประกอบตั้งแต่ต้นจนจบ โดยมีการนำเสนอรายการเป็นแบบ
สารคดี แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ลักษณะการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เวลา 10 นาที

ตอนที่ 2 หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เวลา 10 นาที

2. ประสิทธิภาพของรายการวีดิทัศน์การสอน เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
มีดังนี้

2.1 การประเมินคุณภาพรายการวีดิทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

ผลจากการประเมินคุณภาพรายการวีดิทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา
จำนวน 3 ท่าน ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 การประเมินคุณภาพรายการวิดิทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

รายการประเมิน	ตอนที่ 1		ตอนที่ 2	
	ค่าเฉลี่ย	คุณภาพ	ค่าเฉลี่ย	คุณภาพ
1. เนื้อหาและการดำเนินเรื่อง				
- เนื้อหา มีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม	3.30	ดี	3.30	ดี
- ความเหมาะสมในการนำเข้าสู่เนื้อหา	3.00	ดี	3.00	ดี
- ความถูกต้องของเนื้อหา	3.70	ดีมาก	3.70	ดีมาก
- ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา	3.30	ดี	3.00	ดี
- ความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน	3.30	ดี	3.30	ดี
- ความเหมาะสมในการสรุปเนื้อหา	3.00	ดี	2.70	ดี
2. ภาพและเสียงบรรยาย				
- ความถูกต้องของภาพ	3.00	ดี	3.00	ดี
- ความถูกต้องของเสียงบรรยาย	3.70	ดีมาก	3.70	ดีมาก
- ความสอดคล้องของภาพกับเสียงบรรยาย	3.30	ดี	3.30	ดี
3. เวลา				
- ความเหมาะสมของเวลาฉายกับเนื้อหาในภาพ	3.00	ดี	3.00	ดี
- ความเหมาะสมของเวลาฉายกับเสียงบรรยาย	3.00	ดี	3.00	ดี
- ความเหมาะสมของเวลาฉายทั้งเรื่อง	3.30	ดี	3.30	ดี
รวม	3.24	ดี	3.19	ดี

จากตาราง 1 แสดงว่าคุณภาพรายการวิดิทัศน์ด้านเนื้อหา โดยรวมอยู่ในระดับดี ทั้ง 2 ตอน เมื่อพิจารณาตามรายการพบว่า มีความถูกต้องของเนื้อหาและความถูกต้องของเสียงบรรยายมีคุณภาพระดับดีมากทั้ง 2 ตอน ส่วนรายการอื่นๆ มีคุณภาพอยู่ในระดับดี

2.2 การประเมินคุณภาพรายการวิดิทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ

ผลจากการประเมินคุณภาพรายการวิดิทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ จำนวน 3 ท่าน ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 การประเมินคุณภาพรายการวิดิทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ

รายการประเมิน	ตอนที่ 1		ตอนที่ 2	
	ค่าเฉลี่ย	คุณภาพ	ค่าเฉลี่ย	คุณภาพ
1. เนื้อหาและการดำเนินเรื่อง				
- ความเหมาะสมในการนำเสนอเนื้อหา	3.00	ดี	3.30	ดี
- ความเหมาะสมในวิธีการนำเสนอ	3.30	ดี	3.00	ดี
- ความเหมาะสมในการสรุปเนื้อหา	3.00	ดี	3.00	ดี
2. ภาพ				
- คุณภาพของภาพ	3.00	ดี	3.00	ดี
- ความเหมาะสมของภาพในการสื่อความหมาย	3.30	ดี	3.00	ดี
- ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร	3.70	ดีมาก	3.70	ดีมาก
- ความสอดคล้องของภาพกับเสียงบรรยาย	3.30	ดี	3.30	ดี
- ความเหมาะสมของเทคนิคกล้อง	3.00	ดี	3.00	ดี
3. เสียง				
- ความชัดเจนของเสียงบรรยาย	3.70	ดีมาก	3.70	ดีมาก
- ความถูกต้องของเสียงบรรยาย	3.30	ดี	3.30	ดี
- ความเหมาะสมของเสียงดนตรีประกอบ	3.00	ดี	3.00	ดี
4. เวลา				
- ความเหมาะสมของเวลาฉายกับเนื้อหาในภาพ	3.30	ดี	3.30	ดี
- ความเหมาะสมของเวลาฉายกับเสียงบรรยาย	3.30	ดี	3.30	ดี
- ความเหมาะสมของเวลาฉายทั้งเรื่อง	3.30	ดี	3.30	ดี
รวม	3.25	ดี	3.23	ดี

จากตาราง 2 แสดงว่าคุณภาพรายการวิดิทัศน์ด้านสื่อ โดยรวมอยู่ในระดับดี ทั้ง 2 ตอน เมื่อพิจารณาตามรายการพบว่า มีความเหมาะสมของขนาดตัวอักษรและความชัดเจนของเสียงบรรยายมีคุณภาพระดับดีมากทั้ง 2 ตอน ส่วนรายการอื่น ๆ มีคุณภาพอยู่ในระดับดี

2.3 การหาประสิทธิภาพของรายการวัดทัศนการณ์การสอน เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ผลการหาประสิทธิภาพของรายการวัดทัศนการณ์การสอน เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยกับกลุ่มตัวอย่าง 5 กลุ่ม จำนวนกลุ่มละ 15 คน รวม 75 คน ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ประสิทธิภาพของรายการวัดทัศนการณ์การสอน เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

รายการ	จำนวนข้อ	ค่าสถิติ		ประสิทธิภาพ
		$\bar{X}$	E	
ตอนที่ 1				
- จากการทำแบบฝึกหัด	10	9.49	94.80	94.80 / 94.04
- จากการทำแบบทดสอบ	15	14.12	94.04	
ตอนที่ 2				
- จากการทำแบบฝึกหัด	10	9.43	94.27	94.27 / 93.86
- จากการทำแบบทดสอบ	15	14.08	93.86	
รวม				
- จากการทำแบบฝึกหัด	20	9.45	94.53	94.53 / 93.95
- จากการทำแบบทดสอบ	30	14.09	93.95	

จากตาราง 3 แสดงว่าการเรียนด้วยรายการวัดทัศนการณ์การสอน เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ตอนที่ 1 ทำให้นักเรียนมีผลการเรียนรู้โดยวัดจากการทำแบบฝึกหัดโดยเฉลี่ย 9.49 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 94.80 ผลการเรียนรู้โดยวัดจากแบบทดสอบโดยเฉลี่ย 14.12 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 94.04 แสดงว่ารายการวัดทัศนการณ์การสอนเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ตอนที่ 1 มีประสิทธิภาพเป็น 94.80 / 94.04 และการเรียนด้วยรายการวัดทัศนการณ์การสอน เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ตอนที่ 2 ทำให้นักเรียนมีผลการเรียนรู้โดยวัดจากการทำแบบฝึกหัดโดยเฉลี่ย 9.43 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 94.27 ผลการเรียนรู้โดยวัดจากแบบทดสอบโดยเฉลี่ย 14.08 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 93.86 แสดงว่า

รายการวัดทัศนัยการสอนเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ตอนที่ 2 มีประสิทธิภาพ เป็น 94.27 / 93.86 และรายการวัดทัศนัยการสอนโดยรวมทั้ง 2 ตอนทำให้นักเรียนมีผลการเรียนรู้ โดยวัดจากการทำแบบฝึกหัดโดยเฉลี่ย 9.45 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 94.53 ผลการเรียนรู้ โดยวัดจากแบบทดสอบโดยเฉลี่ย 14.09 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 93.95 แสดงว่ารายการ วัดทัศนัยการสอนเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยรวมทั้ง 2 ตอน มีประสิทธิภาพ เป็น 94.53 / 93.95

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการสร้างและหาประสิทธิภาพของรายการวีดิทัศน์การสอน เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อพัฒนารายการวีดิทัศน์การสอน เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนวัดกำแพง เขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 182 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนวัดกำแพง เขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 125 คน ที่ได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)

3. เนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าคือเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ในกลุ่ม วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยได้แบ่งเนื้อหาการสอนเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ลักษณะการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ตอนที่ 2 หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. การทดลองครั้งที่ 1 นำรายการวิดิทัศน์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นไปทดลองใช้ เพื่อทดสอบคุณภาพขั้นต้นกับกลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่ม จำนวน 5 คน เพื่อรวบรวมปัญหา ความชัดเจนของภาพ ความชัดเจนของตัวอักษร ความชัดเจนของเสียงบรรยาย การใช้เวลาในการทำแบบฝึกหัดและด้านอื่น ๆ

2. การทดลองครั้งที่ 2 นำรายการวิดิทัศน์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำไปทดลองโดยใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม จำนวนกลุ่มละ 15 คน เพื่อดูแนวโน้มของประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน

3. การทดลองครั้งที่ 3 นำรายการวิดิทัศน์ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว ไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 5 กลุ่ม จำนวนกลุ่มละ 15 คน รวม 75 คน เพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม ดังนี้

3.1 ชี้แจงจุดมุ่งหมายการสอนด้วยวิดิทัศน์แก่กลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ถึงเข้าใจวิธีการจุดประสงค์ และการประเมินผล

3.2 ดำเนินการสอนด้วยวิดิทัศน์ เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่ละตอน ซึ่งในแต่ละตอนผู้เรียนจะต้องทำกิจกรรมด้วยการตอบคำถามที่ปรากฏในแบบฝึกหัดตอนละ 10 ข้อ และเมื่อจบแต่ละตอนแล้วให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตอนละ 15 ข้อ

3.3 นำผลของคะแนนที่ได้จากแบบฝึกหัดระหว่างเรียน และคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบภายหลังการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง ไปหาประสิทธิภาพของบทเรียนวิดิทัศน์เพื่อเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. รายการวิดิทัศน์การสอน เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

ตอนที่ 1 ลักษณะการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เวลา 10 นาที

ตอนที่ 2 หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เวลา 10 นาที

2. ประสิทธิภาพของรายการวิดิทัศน์การสอนเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีดังนี้

2.1 คุณภาพรายการวิดิทัศน์ด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดี

2.2 คุณภาพรายการวิดิทัศน์ด้านสื่ออยู่ในระดับดี

2.3 ประสิทธิภาพของรายการวิดิทัศน์โดยรวมเป็น 94.53 / 93.95 โดยตอนที่ 1 และตอนที่ 2 มีประสิทธิภาพเป็น 94.80 / 94.04 และ 94.27 / 93.86 ตามลำดับ

อภิปรายผล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการพัฒนารายการวิดิทัศน์การสอน เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่ารายการวิดิทัศน์ดังกล่าวมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสาเหตุ ดังนี้

การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรายการวิดิทัศน์ มีการดำเนินการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การวิเคราะห์เนื้อหา การเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม การเรียบเรียงเนื้อหา โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาเป็นผู้ตรวจสอบในแต่ละขั้นตอน นำมาปรับปรุงแก้ไข การดำเนินการผลิตโดยการเขียนบทรายการวิดิทัศน์ การผลิตรายการวิดิทัศน์โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อเป็นผู้ตรวจสอบในแต่ละขั้นตอน นำมาปรับปรุงแก้ไข การนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา (research and development) จึงทำให้รายการวิดิทัศน์การสอนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

จากการทดลองใช้วิดิทัศน์การสอน พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้น และตั้งใจเรียนจากวิดิทัศน์เป็นอย่างมาก เนื่องจากวิดิทัศน์เป็นสื่อที่ผู้เรียนสามารถเห็นได้ทั้งภาพที่มีการเคลื่อนไหวและเสียง รวมทั้งสามารถดูได้ในห้องที่มีสภาพแสงตามปกติ (ไพโรจน์ วรกระมล. 2539 : 2) และทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว เข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังจำสิ่งต่าง ๆ ที่เรียนได้อย่างแม่นยำและเกิดแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจบทเรียน ไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน (วิจิตร ภักดีรัตน์. 2523 : 74) รวมทั้งรายการวิดิทัศน์เองก็มีเครื่องมือและเทคนิคในการสร้างภาพได้อย่างกว้างขวาง สามารถจัดอุปสรรคด้านเวลาและระยะทางออกไปได้ นำเอาประสบการณ์ภายนอกเข้ามาเสริมในบทเรียนได้ (Klien and Hoekley. 1972 : 17)

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวรรณ สุขสถิตย์ (2532 : 40) ที่ได้ทำการวิจัยและพัฒนาบทเรียนวิดิทัศน์เรื่องเครื่องแต่งกายชาย สำหรับใช้สอนนักศึกษาวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้น โรงเรียนสารพัดช่าง โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาจนได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของภูษิต อานมณี (2541 : 59) ที่ได้ทำการพัฒนา

รายการวิดิทัศน์เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การดำเนินการพัฒนารายการวิดิทัศน์อย่างเป็นระบบ ทำให้รายการวิดิทัศน์มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภลักษณ์ ครุฑทอง (2542 : 79) ที่ได้ทำการวิจัยและพัฒนารายการวิดิทัศน์การสอนวิชาศิลปะศึกษา ในเนื้อหาการรู้คุณค่าทางศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาจนได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการส่งเสริมให้ครูใช้สื่อวิดิทัศน์ในการสอน เนื่องจากสามารถนำเนื้อหาต่าง ๆ มาผลิตเป็นรายการวิดิทัศน์ได้โดยไม่ยากนัก วิดิทัศน์เป็นสื่อที่มีทั้งภาพเคลื่อนไหวและเสียง รวมทั้งสามารถดูได้ในห้องที่มีสภาพแสงตามปกติ และสามารถนำเอาสิ่งที่อยู่ไกลตัวผู้เรียนมาสู่ผู้เรียนได้ง่าย
2. ควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนใช้สื่อวิดิทัศน์ในการเรียน การทบทวนความรู้ เนื่องจากนักเรียนสามารถใช้เรียนเป็นกลุ่มหรือคนเดียวได้ ใช้ได้กับผู้เรียนช้าหรือผู้เรียนเร็ว หากไม่เข้าใจตอนใดก็ย้อนกลับไปดูเฉพาะตอนนั้นซ้ำก็ครั้งก็ได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรมีการวิจัยและพัฒนารายการวิดิทัศน์การสอนในกลุ่มวิชาอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง เช่น กลุ่มวิชาทักษะ กลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มวิชาพิเศษเพื่อเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน
2. ควรมีการพัฒนารายการวิดิทัศน์ในรูปแบบต่าง ๆ นอกเหนือจากแบบสารคดี เช่น แบบกึ่งสารคดี แบบสนทนา แบบละคร
3. ควรมีการเปรียบเทียบระหว่างรูปแบบในการพัฒนารายการวิดิทัศน์ในลักษณะต่าง ๆ ว่ามีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนต่างกันอย่างไร ไม่ว่าจะเป็นแบบกึ่งสารคดี แบบสนทนา แบบละคร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กัลยา จยุติรัตน์ และคนอื่น ๆ. การทำบัตรรายการโสตทัศนวัสดุ. กรุงเทพฯ : คณะทำงานกลุ่มโสตทัศนศึกษา ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา , 2531.
- กิตติมี บุญชูวิทย์. บุคลิกภาพกับพฤติกรรมและการเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดขอนแก่น บุคลิกภาพแนวทางแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , 2533. อุดมศึกษา.
- เกศินี โชติศักดิ์. การใช้เทคโนโลยีทางการสอนในห้องเรียน. เอกสารประกอบการสอน เทคโนโลยี 320 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2523.
- _____. “รูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา,” รายงานสัมมนาแบบรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2528.
- เกรียง กิริติกร. ประชาธิปไตยกับการเมือง. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช , 2517.
- จิราวุธ พลมณี. พฤติกรรมและการเป็นประชาธิปไตยของครูและนักเรียนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น , 2530. อุดมศึกษา.
- ฉวีวรรณ ถุณยสินชัย. บทบาทของครูตามการรับรู้ของตนเองในการเสริมสร้างค่านิยมและบุคลิกภาพประชาธิปไตยให้กับนักเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 6. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2528. อุดมศึกษา.
- ชม ภูมิภาค. เทคโนโลยีการสอนและการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประสานมิตร , 2523.
- ชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี. “คุณภาพสังคม,” ไทยรัฐ. 11 กรกฎาคม 2535. หน้า 5
- ชวาล แพรัตกุล. เทคนิคการเขียนข้อสอบ. กรุงเทพฯ : พิกัดอักษร , 2520.
- ชัยพร พุ่มทองดี. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการปฐมพยาบาลของนักเรียนพลตำรวจโรงเรียนตำรวจภูธร 4 โดยการสอนด้วยเทปโทรทัศน์กับการสอนปกติ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น , 2534. อุดมศึกษา.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ. เทคโนโลยีและสื่อทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , 2526.

ชัยยงค์ ชูรัตน์. บทบาทของครูผู้สอนในการสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา.

สังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2532. อุดมศึกษา.

เชาวรัตน์ ศันสยะวิชัย. “ประชาธิปไตย,” วิทยจารย์. 81(1) : 28 – 33 ; มกราคม- มีนาคม 2526.

นฤมล วังใน. ผลของการอ้างอิงตนในการเรียนวิชา ภาษาอังกฤษจากโปรแกรมวิทัศน์ที่มีต่อ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านพุทธิพิสัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์

ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. อุดมศึกษา.

นาวิ รังสิวราชรักษ์. “ครูกับบทบาทการสร้างสรรค์ประชาธิปไตย,” ครูปริทัศน์. 71-72 ;

กุมภาพันธ์ 2525.

บุญมี เต๋ดอนันต์กุล. ผลของการศึกษาพฤติกรรมประชาธิปไตยต่อการเปลี่ยนเจตคติต่อ

ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539.

บุญเที่ยง จุ้ยเจริญ. เทคนิคพื้นฐานการใช้และการบำรุงรักษาอุปกรณ์เทคโนโลยีทางการศึกษา.

กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2534.

บุญสม เลิศพิเชฐ. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยาและทักษะกระบวนการ

ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนด้วยชุดบทเรียนเทป

โทรทัศน์ตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2536.

ประเวศ วะสี. การพัฒนาประชาธิปไตยและการปฏิรูปการเมือง. กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน ,

2535.

ประเสริฐ เข้มกลิ่นฟูง. “สังคมนิยมการเมือง : ประชาธิปไตยในแง่สังคมวิทยา,” การเมืองและ

สังคม. กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519.

ปรีชา นิพนธ์พิทยา. “กิจกรรมการสอนเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถม

ศึกษา,” ประชากรศึกษา. 36 (1) : 28 – 29 ; มกราคม 2528.

พินิต วัฒน. การผลิตรายการโทรทัศน์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2520.

ไพโรจน์ ตีรณนากุล, นิพนธ์ สุภศรี และขจีรัตน์ ปิยกุล. เทคนิคการผลิตรายการวิดีโอเทป
เพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, 2528.

- ไพโรจน์ วรกระมล. การพัฒนารายการวิดีโอการสอน เรื่อง การฝึกภาพและการใช้ภาพทางการศึกษา. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539.
- เพียร ศรีทอง. การสร้างและหาประสิทธิภาพของรายการโทรทัศน์เพื่อการสอนวิชาภาษาไทย 102 เรื่องการละครไทย ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกพลศึกษา วิทยาลัยพลศึกษา. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2529. อัดสำเนา.
- ไพศาล ช่วยชูหนู. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทปโทรทัศน์สาธิตการทดลองกับการเรียน ด้วยการทำการทดลองจริง. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร - วิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.
- ภูมิศ อานมณี. การพัฒนารายการวิดีโอการสอนเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2541.
- เมธี เจริญสุข. การพัฒนารายการวิดีโอที่ใช้ชุดถ่ายทำแบบกล้องเดี่ยวแบบเบ็ดเสร็จ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2538. อัดสำเนา.
- รังสี เกษมสุข. การสร้างบทเรียนเทปโทรทัศน์ประกอบการสอนวิชาดนตรี เรื่องลักษณะเสียง และการประสมวงของเครื่องดนตรีไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัด กรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : ศึกษาพร, 2528.
- ละเมียด ลิ้มอักษร. “ประชาธิปไตยในโรงเรียน,” ประถมศึกษา. 25 (11): 6-16, 2517.
- วรวรรณ จันทรัฐ. การสร้างชุดการสอนเทปโทรทัศน์สำหรับผู้ปกครองในการฝึกฟังให้แก่เด็กที่บกพร่องทางการได้ยิน. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

วสันต์ อติศัพท์. การผลิตรายการโทรทัศน์การศึกษา. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ , 2528.

_____. การผลิตเทปโทรทัศน์เพื่อการศึกษาและฝึกอบรม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์ , 2533.

วิจิตร ภักดิ์รัตน์. วิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์กับการศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช , 2523.

วิชาการ , กรม. หนังสือเรียนสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สุขศึกษาและสังคมศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว , 2541.

วิชาการ , กรม กระทรวงศึกษาธิการ . ประมวลศัพท์บัญญัติวิชาการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา , 2527.

วิสุทธิ โพธิ์แท่น. ประชาธิปไตย : แนวคิดและตัวแบบประเทศประชาธิปไตยในอุดมคติ กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2524.

วิภาวรรณ สุขสถิตย์. การผลิตวิดีโอเทปเรื่อง เครื่องแต่งกายชายสำหรับใช้สอนนักศึกษาวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้น โรงเรียนสารพัดช่าง. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2532. อัดสำเนา.

ศิริวรรณ พึ่งปรีดา. การศึกษาค้นคว้าทางการเรียนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และความคงทนในการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์กายภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการสืบเสาะหาความรู้โดยใช้บทเรียนเทปโทรทัศน์ประกอบการสอนตามคู่มือครู. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2532. อัดสำเนา.

ศึกษาธิการ , กระทรวง. แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา , 2538.

ศุภลักษณ์ ครุฑคง. ผลการใช้วีดิทัศน์การสอนวิชาศิลปะศึกษา ในเนื้อหาการรู้คุณค่าทางศิลปะชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2542.

สมบุญ สวงวนญาติ. เทคโนโลยีทางการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : ตำราเอกสารวิชาการฉบับที่ 41 การพัฒนาตำราและเอกสารทางวิชาการ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู , 2534.

สนั่น ปัทมะทิน. “ข้อดีข้อเสียของวิดีโอ,” คามรา. 1(4) 72-75 : 2527.

สาโรช บัวศรี. ความหมายของประชาธิปไตยในแง่ของการศึกษาพื้นฐานการเมืองและการปกครอง. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู , 2520.

สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยุและโทรทัศน์หน่วยที่ 8 – 15.

กรุงเทพฯ : วิกตอรีฟาวเวอร์พอยท์, 2528.

สุณีย์ ช่วยออก. ความสำคัญต่อความเป็นพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2537. อัดสำเนา.

สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต. การผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์การศึกษา. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2528.

สุรัชญา ภูรัตนพิชญ์. การพัฒนารายการวีดิทัศน์การสอน ชุด การล้างฟิล์มและการอัดขยาย
ภาพขาวดำ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2539. อัดสำเนา.

สุทธิรา แก้วมณี. การศึกษาประสิทธิภาพเทปวีดิทัศน์การสอนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง รำวง
มาตรฐานชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536. อัดสำเนา.

สำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร, หน่วยศึกษานิเทศก์. คู่มือการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม
ประชาธิปไตย ในโรงเรียนประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์อักษรไทย, 2533.

เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต. เทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
พระนครเหนือ, 2528.

อนันต์ ศรีโสภ. การวัดผลและการประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2520.

อนันต์นพ นิรมล. การศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้กิจกรรมนาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
จากเทปโทรทัศน์กับการสอนปกติ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

อนันต์ธนา อังกนิษฐ์ และเกื้อกูล คุปรัตน์. สื่อสารมวลชนและการประชาสัมพันธ์เพื่อการ
ศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพอักษรกิจ, 2524.

Borg, Walter R. and Merigith D. Gall. Educational Research. New York : Longman, 1989.

Carner, Richard L. "An Evaluation of Teaching / Reading to Elementary Pupils Through
Close Circuit TV," Dissertation Abstracts International. 23 : 160, 1962.

Dale, Edgar. Audio Visual Methods in Teaching. Revised Edition, New York :
Holt Rinehart and Winston, 1956.

- Dewey , John. **Democracy and Education**. New York : The Macmillan Company, 1967.
- Elrod, Elizabeth Lovella. " Instant Replay Television as a Tool for Teaching Certain Physical Aspects of Singing," **Dissertation Abstracts International**. 32 (10) : 5823-A ; April, 1972.
- Kessel , John H. **Micropolitics : Individual and Group Level**. New York : Holt , Reinhart and Winston , 1970.
- Klein , George and Jeffey Hockley . **Television Teaching Techniques**. Briebana : Watson Ferguson Co., 1972 .
- Koenig, Allen E. and Ruane B Hill. **The father Vision**. Wisconsin : The University of Wisconsin Press , 1967.
- Laski , Havold J. " Democracy," **Encyclopedia of the Social Sciences**. New York : The Macmillan Company , 1967.
- Masialas , Byron G. **Citizenship and Political Socialization 1969 Thailand Development Research Institute Foundation**. Education Option for Future Of Thailand. Chonburi : Ambassador City Jomtien , 1991.
- Norris, Christine Coated. " The Use of a Video Camera and Recorder as an Audio – Visual Aid in the Technical Study of " Fur Elise " by Beethoven, " **Dissertation Abstracts international**. 36 (3) 4315- A ; July ,1982.
- Wit , Daniel. **Comparative Political Institutes**. New York : Holt Rinehart and Winston , 1963.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ตารางวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r)
ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตาราง 4 แสดงค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตอนที่ 1 ลักษณะการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ข้อที่	(p)	(r)
1	.65	.72
2	.59	.78
3	.53	.62
4	.50	.57
5	.62	.60
6	.50	.66
7	.53	.62
8	.62	.75
9	.49	.76
10	.56	.58
11	.50	.66
12	.53	.62
13	.56	.58
14	.53	.71
15	.47	.62

ตาราง 5 แสดงค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตอนที่ 2 หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ข้อที่	(p)	(r)
1	.59	.64
2	.53	.62
3	.62	.75
4	.50	.48
5	.57	.67
6	.50	.66
7	.47	.53
8	.62	.60
9	.53	.53
10	.46	.72
11	.56	.58
12	.53	.71
13	.59	.78
14	.50	.57
15	.53	.33

ภาคผนวก ข

ตารางแสดงแนวโน้มประสิทธิภาพของรายการวิดิทัศน์การสอน
เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ตาราง 6 แนวโน้มประสิทธิภาพของรายการวัดทัศนการณ์การสอน เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

รายการ	จำนวนข้อ	ค่าสถิติ		ประสิทธิภาพ
		$\bar{X}$	E	
ตอนที่ 1				
- จากการทำแบบฝึกหัด	10	9.38	93.78	93.78 / 93.18
- จากการทำแบบทดสอบ	15	13.98	93.18	
ตอนที่ 2				
- จากการทำแบบฝึกหัด	10	9.37	93.77	93.77 / 93.00
- จากการทำแบบทดสอบ	15	13.97	93.00	
รวม				
- จากการทำแบบฝึกหัด	20	9.38	93.78	93.78 / 93.11
- จากการทำแบบทดสอบ	30	13.97	93.11	

ภาคผนวก ค
ตัวอย่างบทวิเคราะห์การสอน

บทวิทัศน์ เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
ตอนที่ 1 ลักษณะการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

10 นาที

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
1	ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	(ดนตรีดังขึ้น)
2	เสนอ	
3	รายการวิทัศน์การสอน	
4	เรื่อง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย	
5	ตอนที่ 1 ลักษณะการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตย	
6	L.S. กลุ่มคนที่กำลังเดิน	(ดนตรีเบาลง) ในชีวิตประจำวันของคนเรานั้น จะต้อง มีการพบปะกับผู้คนมากมาย 30 วิ.

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
7	M.S. คนที่กำลังทำงานร่วมกัน	อาจจะเป็นในลักษณะการพึ่งพาอาศัย ความร่วมมือ หรือความขัดแย้งกัน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เกิดขึ้นเนื่องจาก มนุษย์ชอบอยู่ร่วมกันเป็นสังคม 25 วิ.
8	L.S. คนกำลังประชุม M.S. คนกำลังพูดคุยปรึกษากัน	มนุษย์ได้พยายามพัฒนาแนวทางในการอยู่ร่วมกัน โดยสร้างระบบการปกครอง กฎกติกา ระเบียบ ขึ้นใช้กับสมาชิกในสังคม โดยมุ่งหวังให้สังคมมนุษย์ อยู่ได้อย่างมีความสุข 30 วิ.
9	L.S. อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย M.S. สังคมที่ปกครองในระบอบ ประชาธิปไตย	การปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นการปกครอง ที่ได้รับการยอมรับว่า มีข้อบกพร่องน้อยที่สุด และอำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิกในสังคมได้ดีที่สุด มนุษย์จึงนำระบอบประชาธิปไตยมาใช้อย่างแพร่หลาย 25 วิ.
10	M.S. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในสภา	การปกครองระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน 15 วิ.
11	L.S. กลุ่มคนที่กำลังทำหน้าที่ต่าง ๆ	ลักษณะการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ประชาชนทุกคนจะมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน มีหน้าที่ต่อสังคม และเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดใน การปกครองของสังคมนั้น ๆ เหมือนกัน 25 วิ.

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
12	L.S. สมาชิกผู้แทนราษฎรในสภา L.S. การชุมนุมประท้วง	การปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงต้องเคารพสิทธิของคนส่วนใหญ่ และใน ขณะเดียวกันก็ต้องไม่ละเลยสิทธิของคนส่วนน้อย ในสังคม 25 วิ.
13	M.S. การปกครองในสมัยอดีต ของไทย M.S. การเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยคณะราษฎร	ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด จากกลุ่มบุคคล ที่เรียกว่า คณะราษฎร เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 30 วิ.
14	L.S. เนื้อหาในรัฐธรรมนูญ L.S. แผนที่ประเทศไทย M.S. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศานุวงศ์	รัฐธรรมนูญจะกำหนดเรื่องสำคัญ ๆ ได้แก่ กำหนดรูปแบบการปกครอง ซึ่งกำหนดไว้ว่า ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว แบ่งแยกมิได้ มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข 30 วิ.
15	L.S. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในสภา	กำหนดเกี่ยวกับอำนาจอธิปไตย ซึ่งเป็นอำนาจ สูงสุดในการปกครองประเทศ โดยกำหนดให้ อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นของ ประชาชนชาวไทย 25 วิ.
16	L.S. กลุ่มคน	กำหนดสิทธิเสรีภาพของบุคคล 10 วิ.

บทวิทัศน์ เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
ตอนที่ 2 หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

10 นาที

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
1	ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	(ดนตรีคังจิ้น)
2	เสนอ	
3	รายการวิทัศน์การสอน	
4	เรื่อง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย	
5	ตอนที่ 2 หลักการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตย	
6	L.S. อาคารบ้านเรือน L.S. อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย M.S. กลุ่มคน	(ดนตรีเบาลง) การปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในการปกครองประเทศ 30 วิ.

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
7	L.S. การประชุมสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร	เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน 15 วิ.
8	L.S. กลุ่มคนกำลังเดิน	ดังนั้น หลักการที่ใช้ในการปกครอง จึงต้องให้ ความสำคัญกับประชาชน 20 วิ.
9	Caption หลักการที่ใช้ในการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย 1. หลักความเสมอภาค 2. หลักสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ 3. หลักนิติธรรม	หลักการที่ใช้ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย คือ 1. หลักความเสมอภาค 2. หลักสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ 3. หลักนิติธรรม 30 วิ.
10	Caption หลักความเสมอภาค	5 วิ.
11	L.S. คนหลาย ๆ อาชีพ	หลักความเสมอภาค คือ ความเท่าเทียมกันในความ เป็นมนุษย์ ทุกคนต้องได้รับความเสมอภาคใน ด้านต่าง ๆ เหมือนกัน 30 วิ.
12	M.S. กฎข้อบังคับต่าง ๆ L.S. การจราจร	ได้แก่ ความเสมอภาคทางกฎหมาย ประชาชนทุกคน จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายเหมือนกัน 30 วิ.

ลำดับที่	ภาพ	เสียง
13	L.S. คนกำลังชุมนุม M.S. คนกำลังเลือกตั้ง	ความเสมอภาคทางการเมือง ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเท่าเทียมกัน มีสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง มีความเสมอภาคในการออกเสียงเลือกตั้ง การสมัครรับเลือกตั้ง 40 วิ.
14	L.S. การประกอบธุรกิจต่าง ๆ	ความเสมอภาคในทางเศรษฐกิจ ประชาชนสามารถประกอบอาชีพได้โดยเสรี สามารถเป็นเจ้าของและถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน มีสิทธิได้รับประโยชน์จากทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน 40 วิ.
15	Caption หลักสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่	5 วิ.
16	M.S. คนกำลังทำกิจกรรมต่าง ๆ	หลักสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ คือ สิทธิที่บุคคลจะกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระโดยไม่ได้รับการรับรองและคุ้มครองตามกฎหมาย 30 วิ.
17	L.S. คนกำลังออกกำลังกาย	ได้แก่ สิทธิในชีวิตและร่างกายของตน 10 วิ.
18	M.S. คนที่นับถือศาสนาต่าง ๆ	สิทธิในการนับถือศาสนา 10 วิ.
19	M.S. คนกำลังทำงาน	สิทธิที่จะประกอบอาชีพโดยสุจริต 10 วิ.

ภาคผนวก ง
แบบประเมินคุณภาพรายการวิทยุทัศน์

แบบประเมินคุณภาพรายการวิทัศน์ ด้านเนื้อหา
เรื่อง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

รายการ	ความคิดเห็น				
	ดีมาก	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง	ใช้ไม่ได้
<u>1. เนื้อหาและการดำเนินเรื่อง</u>					
- เนื้อหามีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม					
- ความเหมาะสมในการนำเข้าสู่เนื้อหา					
- ความถูกต้องของเนื้อหา					
- ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา					
- ความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน					
- ความเหมาะสมในการสรุปเนื้อหา					
<u>2. ภาพและเสียงบรรยาย</u>					
- ความถูกต้องของภาพ					
- ความถูกต้องของเสียงบรรยาย					
- ความสอดคล้องของภาพกับเสียงบรรยาย					
<u>3. เวลา</u>					
- ความเหมาะสมของเวลาฉายกับเนื้อหาในภาพ					
- ความเหมาะสมของเวลาฉายกับเสียงบรรยาย					
- ความเหมาะสมของเวลาฉายทั้งเรื่อง					

ความคิดเห็นอื่น ๆ

.....

ลงชื่อ ผู้ประเมิน

(.....)

แบบประเมินคุณภาพรายการวิดิทัศน์ ด้านสื่อ
เรื่อง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

รายการ	ความคิดเห็น				
	ดีมาก	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง	ใช้ไม่ได้
<u>1. เนื้อหาและการดำเนินเรื่อง</u>					
- ความเหมาะสมในการนำเข้าสู่เนื้อหา					
- ความเหมาะสมในวิธีการนำเสนอ					
- ความเหมาะสมในการสรุปเนื้อหา					
<u>2. ภาพ</u>					
- คุณภาพของภาพ					
- ความเหมาะสมของภาพในการสื่อความหมาย					
- ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร					
- ความสอดคล้องของภาพกับเสียงบรรยาย					
- ความเหมาะสมของเทคนิคกล้อง					
<u>3. เสียง</u>					
- ความชัดเจนของเสียงบรรยาย					
- ความถูกต้องของเสียงบรรยาย					
- ความเหมาะสมของเสียงดนตรีประกอบ					
<u>4. เวลา</u>					
- ความเหมาะสมของเวลาฉายกับเนื้อหาในภาพ					
- ความเหมาะสมของเวลาฉายกับเสียงบรรยาย					
- ความเหมาะสมของเวลาฉายทั้งเรื่อง					

ความคิดเห็นอื่น ๆ

ลงชื่อ ผู้ประเมิน

(.....)

ภาคผนวก จ
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบ เรื่อง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย
ตอนที่ 1 ลักษณะการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

คำสั่ง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษร ก ข ค และ ง หน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุด
 เพียงคำตอบเดียว

1. การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองในลักษณะใด
 - ก. การปกครองของรัฐบาล
 - ข. การปกครองของประชาชน
 - ค. การปกครองประชาชนเพื่อรัฐบาล
 - ง. การปกครองของประชาชนเพื่อประชาชน
2. อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ เรียกว่าอะไร
 - ก. อำนาจตุลาการ
 - ข. อำนาจบริหาร
 - ค. อำนาจอธิปไตย
 - ง. อำนาจเผด็จการ
3. การปกครองในระบอบประชาธิปไตยยึดถือสิ่งใดเป็นสิ่งสำคัญ
 - ก. ความมีอำนาจ
 - ข. เสี่ยงข้างมาก
 - ค. ผลประโยชน์
 - ง. ผู้นำ
4. อำนาจสูงสุดในการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นของผู้ใด
 - ก. พระมหากษัตริย์
 - ข. นายกรัฐมนตรี
 - ค. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 - ง. ประชาชน

5. ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขโดยกลุ่มบุคคลใด
- ก. คณะราษฎร
 - ข. คณะรัฐมนตรี
 - ค. คณะปฏิวัติ
 - ง. คณะรัฐบาล
6. ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเมื่อไร
- ก. 24 มกราคม 2475
 - ข. 24 เมษายน 2475
 - ค. 24 มิถุนายน 2475
 - ง. 24 กันยายน 2475
7. กฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ เรียกว่าอะไร
- ก. ธรรมนูญ
 - ข. รัฐธรรมนูญ
 - ค. กฎอัยการศึก
 - ง. กฎหมายป้องกัน
8. รัฐธรรมนูญจะกำหนดเรื่องสำคัญ ๆ เพื่อใช้ในการปกครองประเทศ ยกเว้นข้อใด
- ก. กำหนดรูปแบบการดำเนินชีวิต
 - ข. กำหนดรูปแบบการปกครอง
 - ค. กำหนดฐานะและอำนาจหน้าที่ของสถาบันการปกครองประเทศ
 - ง. กำหนดหน้าที่ของประชาชน
9. รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดให้ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าในระดับใด
- ก. ประถมศึกษาปีที่ 6
 - ข. มัธยมศึกษาปีที่ 6
 - ค. ปริญญาตรี
 - ง. ปริญญาโท

10. ข้อใดไม่ใช่หน้าที่โดยตรงของพลเมืองไทยตามรัฐธรรมนูญ
 - ก. หน้าที่ป้องกันประเทศ
 - ข. หน้าที่รับราชการทหาร
 - ค. หน้าที่เสียภาษีอากร
 - ง. หน้าที่ออกกฎหมาย
11. ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย สิ่งที่ประชาชนได้รับอย่างเท่าเทียมกันคืออะไร
 - ก. สิทธิเสรีภาพ
 - ข. ความร่ำรวย
 - ค. ที่อยู่อาศัย
 - ง. การประกอบอาชีพ
12. ข้อใดใช้ เสรีภาพ อย่างไม่ถูกต้อง
 - ก. สมชายชอบตีลูกชายอย่างรุนแรงและทารุณ
 - ข. สมบูรณ์ลงคะแนนเสียงให้คนบ้านเดียวกันเป็น ส.ส.
 - ค. สมบัติชอบแต่งกายหรูหรา ลำสมัย
 - ง. สมปองเปลี่ยนการนับถือศาสนาจากคริสต์เป็นพุทธ
13. ลักษณะในข้อใดเป็นการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างถูกต้อง
 - ก. การยอมรับความคิดเห็นของผู้มีอำนาจ
 - ข. การยอมรับความคิดเห็นของผู้ที่เก่งกว่า
 - ค. การยอมรับความคิดเห็นของผู้มีเหตุผล
 - ง. การยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน
14. ข้อใดไม่ใช่สิทธิของประชาชนอย่างถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ
 - ก. สิทธิในชีวิตและทรัพย์สิน
 - ข. สิทธิในร่างกายของผู้อื่น
 - ค. สิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - ง. สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย
15. บุคคลที่ควรแก่การได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรคือใคร
 - ก. คนดี มีความรู้
 - ข. คนมีมนุษยสัมพันธ์ดี
 - ค. คนกล้าหาญ
 - ง. คนมีอำนาจ

แบบทดสอบ เรื่อง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ตอนที่ 2 หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

คำสั่ง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษร ก ข ค และ ง หน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุด
เพียงคำตอบเดียว

1. หลักการที่ใช้ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นให้ความสำคัญกับสิ่งใดมากที่สุด
 - ก. ประชาชน
 - ข. ข้าราชการ
 - ค. นักการเมือง
 - ง. พระมหากษัตริย์
2. ข้อใดไม่ใช่หลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย
 - ก. หลักความเสมอภาค
 - ข. หลักสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่
 - ค. หลักนิติธรรม
 - ง. หลักความขัดแย้ง
3. หลักความเสมอภาคยึดถือสิ่งใดเป็นสำคัญ
 - ก. ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ
 - ข. ความสามัคคีในครอบครัว
 - ค. ความเท่าเทียมกัน
 - ง. ความเชื่อถือในสังคม
4. ความเสมอภาคทางการเมืองหมายถึงอะไร
 - ก. ความเท่าเทียมกันในการประกอบอาชีพ
 - ข. ความเท่าเทียมกันในการได้รับการศึกษา
 - ค. ความเท่าเทียมกันในการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง
 - ง. ความเท่าเทียมกันในการได้รับประโยชน์จากทรัพยากร

5. ข้อใดไม่ใช่ความเสมอภาคในทางเศรษฐกิจ
 - ก. การมีฐานะเท่าเทียมกัน
 - ข. การประกอบอาชีพได้โดยเสรี
 - ค. การเป็นเจ้าของและถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน
 - ง. การได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างเท่าเทียมกัน
6. สิทธิเสรีภาพหมายถึงอะไร
 - ก. การกระทำระหว่างบุคคลกับบุคคล
 - ข. การกระทำระหว่างบุคคลกับสังคม
 - ค. การที่บุคคลจะกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระ
 - ง. การที่บุคคลจะกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระโดยได้รับการรับรองคุ้มครองตามกฎหมาย
7. หลักนิติธรรมยึดถือสิ่งใดเป็นกฎเกณฑ์
 - ก. กฎหมาย
 - ข. เศรษฐกิจ
 - ค. สังคม
 - ง. การเมือง
8. นักเรียนสามารถปฏิบัติตนตามแนวทางในระบอบประชาธิปไตยได้อย่างไร
 - ก. ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
 - ข. ช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - ค. รับฟังข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ
 - ง. ถูกทุกข้อ
9. ผู้แทนราษฎรที่ประชาชนเลือกเข้าไปทำงานในสภามีหน้าที่โดยตรงตามกฎหมายคืออะไร
 - ก. รักษาความสงบ
 - ข. ออกกฎหมาย
 - ค. ป้องกันประเทศ
 - ง. บริหารเศรษฐกิจ
10. บุคคลมีอายุครบเท่าไรจึงจะมีสิทธิเลือกตั้ง
 - ก. 15 ปีบริบูรณ์
 - ข. 18 ปีบริบูรณ์
 - ค. 20 ปีบริบูรณ์
 - ง. 25 ปีบริบูรณ์

11. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
 - ก. การเคารพสิทธิ เสรีภาพของมนุษย์
 - ข. การเคารพในควมมีอำนาจ
 - ค. การเคารพมติเสียงข้างมาก
 - ง. การเคารพกฎเกณฑ์ระเบียบวินัยในการอยู่ร่วมกัน
12. การกระทำในข้อใดถือว่าเป็นผู้มีความเป็นประชาธิปไตย
 - ก. มานะ ให้เพื่อน ๆ เลือกตนเองเป็นหัวหน้าห้องเพราะถือว่ามีอายุมาก
 - ข. มานี เดินลัดสนามโดยไม่สนใจคำเตือน
 - ค. มวลัย ชอบขีดเขียนฝาผนังในโรงเรียนเพราะถือว่าเป็นโรงเรียนของตน
 - ง. มาลี เข้าแถวซื้อขนมโดยไม่แตกแถวตามเพื่อน ๆ
13. ข้อใดไม่ใช่ข้อดีของการปกครองระบอบประชาธิปไตย
 - ก. ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ
 - ข. การปกครองและบริหารบ้านเมืองเป็นไปเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่
 - ค. เป็นการปกครองที่เคารพสิทธิเสรีภาพของประชาชน
 - ง. ประชาชนไม่สามารถเปลี่ยนแปลงผู้ปกครองได้
14. สิ่งใดจะช่วยให้บุคคลไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น
 - ก. ศาสนา
 - ข. กฎหมาย
 - ค. จารีตประเพณี
 - ง. วัฒนธรรม
15. ผู้ใดต้องปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง
 - ก. ข้าราชการ
 - ข. ประชาชน
 - ค. ทหาร
 - ง. ตำรวจ

ภาคผนวก จ
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

นายรัตน ลิ้มตระกูล	ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ โรงเรียนวัดกำแพง เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
นางพัฒนก วีรสฤทธิกุล	ตำแหน่ง อาจารย์ 2 ระดับ 7 หัวหน้ากลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โรงเรียนวัดกำแพง เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
นางไขศรี กลัดพิบูลย์	ตำแหน่ง อาจารย์ 3 ระดับ 8 กลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โรงเรียนวัดกำแพง เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ

นายสุรพล บุญรัตพันธุ์	ตำแหน่ง นักวิชาการศึกษา 7 ว. ฝ่ายนวัตกรรมการและเทคโนโลยีทางการศึกษา กองวิชาการ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร
นายพรนิวัฒน์ เป็นเพชร	ตำแหน่ง นักวิชาการศึกษา 6 ว. ฝ่ายนวัตกรรมการและเทคโนโลยีทางการศึกษา กองวิชาการ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร
นายมนตรี คู่้มเกตุ	ตำแหน่ง นักวิชาการศึกษา 7 ว. ฝ่ายพัฒนาบุคลากร กองวิชาการ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวปานสิริ เสาวดี
เกิดวันที่	26 พฤษภาคม พ.ศ. 2510
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	67/269 หมู่บ้านปิ่นทอง ถนน เอกชัย แขวงบางบอน เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร 10150
ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน	อาจารย์ 1 ระดับ 5
สถานที่ทำงานในปัจจุบัน	โรงเรียนวัดท่าแพง เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2529 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสตรีวัดระฆัง กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2533 การศึกษามัธยมศึกษา (กศ.บ.) เกียรตินิยมอันดับ 2 วิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน ชลบุรี พ.ศ. 2544 การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) วิชาเอกเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร

การพัฒนารายการวิดิทัศน์การสอน เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

บทคัดย่อ
ของ
ปานสิริ เสาวดี

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกเทคโนโลยีการศึกษา
มกราคม 2544

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารายการวิดิทัศน์การสอน เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ 90 / 90

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพของรายการวิดิทัศน์ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนวัดกำแพง เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 125 คน ที่ได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

ผลการศึกษาพบว่า รายการวิดิทัศน์มีประสิทธิภาพเป็น 94.53 / 93.95 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

**THE DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL VIDEO PROGRAM
ON DEMOCRACY FOR STUDENTS IN PRATOMSUKSA 6**

An abstract

by

Pansiri Saowadee

**Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Educational Technology
at Srinakharinwirot University**

January 2001

The purpose of this study was to develop the instruction video program on Democracy for students in pratomsuksa 6 by testing to find the efficiency of the video program using 90/90 criteria .

The sampling group used to find the efficiency of the video program was 125 pratomsuksa 6 students of Watkhampheang School Bangkhunthein Bangkok registered in 1st semester of 2000 by Simple Random Sampling .

The finding was as follows : The efficiency of the video program was 94.53/93.95 better than the criterion .